

פרוטוקול מס' 156

פשיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כ"ב באב תשל"ב - 2.8.1972, בשעה 10.00.

צ כ ו :

חברי הועדה:
א. רימלס - היו"ר
ב. אליעד
ג. גרוסמן
ד. הרמן
ה. יזיד
ו. כץ
ז. עובד
ח. פינברג-סירני
ט. פרוש
י. שחור

מוזמנים:
שר החינוך והתרבות י. אלון
י. שוחט - סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ח. הדומפי - ראש אגף החינוך החתיי-שבתי
מר בר-חמה - מנהל מחוז הצפון
י. פרידמן - האגף לבינוי ופיתוח
במשרד החינוך והתרבות
מר בן-צור - עוזר השר
ח. ברון - עוזר השר

מזכירת הועדה: ד. פלר

ראשמה: מ. כהן

סדר-היום:
א. שאילתות ותשובות
ב. סקירת שר החינוך והתרבות י. אלון.

שאלות ותשובותהיו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

בתחילת הישיבה נשמע מפ"ר שוחט תשובות לשאלות של חברי הועדה, שנשאלו בישיבות קודמות.

ב. שחור:

האם אפשר לשמוע משהו גם על בית-הספר הערבי באבו-גוש? האם התחדש משהו?

היו"ר א. רימלט:

לא ידוע לי על חידוש כלשהו. כפי שהוטל עלי על-ידי הועדה, פניתי במכתבים

אישיים לשר החינוך ולשר הפנים.

י. שוחט:

לפני כחודש ימים שאלו חברי הועדה ידיו, רזיאל-נאור וגרוסמן בענין קייטנות לילדים בקיץ תשל"ב: מה עושה משרד החינוך כדי להבטיח כי בני עניים ישתתפו בקייטנות עירוניות נוכח העובדה שהעיריות גובות סכומים של 100 לירות ויותר מכל ילד עבור השתתפותו בקייטנה.

התשובה היא: בהנחיותיו לרשויות המקומיות ("הוראות קבע למפעלי הקיט" - חוזר מיוחד שיצא מהמשרד לרשויות המקומיות) - עומד המשרד על קליטתם המירבית של תלמידים נזקקים במסגרת הקייטנות העירוניות; התמיכה הכספית של המשרד ניתנת בעיקר עבור ילדים אלה, כך שהוריהם נתבעים לשלם תשלום מינימלי עבור הקייטנה. לפי הנחיות המשרד מוקמת בכל רשות מקומית ועדה ציבורית ובה נציגי מחלקות החינוך, הסעד, הבריאות ואחרים, שמתפקדה לקבוע את סולם התשלומים של ההורים בהתאם למצבם הכלכלי. כך, לדוגמה, בעיריית ירושלים משלמים הורים נזקקים בין לירה אחת ל-33 לירות עבור קייטנה עם כלכלה. משפחות מבוססות יותר משלמות בהתאם להכנסותיהן - 48, 65 ו-80 לירות. נוער בגיל 14-17 משכונות עוני, והיוצא בתמיכת המשרד לפנימיות לתקופה של 8-12 יום, משלם במוצע סכום של 20 לירות בלבד.

דוגמה שניה היא של עיריית הפיתוח בית-שמס, הגובה מהורים נזקקים סך של 5-10 לירות עבור קייטנה עם כלכלה ל-24 ימים.

לנושא זה הוסיפה חברת הכנסת גרוסמן שאלה: מה עושה משרד החינוך כדי להדק את הקשר בין השירות הפדגוגי לשירות הסוציאלי בנושא רישום ילדים נזקקים לקייטנות? - רישום הילדים לקייטנות ברשויות המקומיות נעשה בהשגחת ועדה מקומית שבה משתתפים נציגי רשויות החינוך והשירות הסוציאלי, ובאופן כזה מובטח הקשר בין השירות הפדגוגי והשירות הסוציאלי בכל הנוגע לקליטת ילדים נזקקים בקייטנות.

ז. הרמן:

שמעתי את התשובה לגבי ירושלים ובית-שמס. הייתי רוצה לדעת מה המצב בעיריית

תל-אביב.

היו"ר א. רימלט:

בתל-אביב היתה קייטנה בה שילמו הילדים מ-5 לירות עד 140. ביקרתי שם

ואני יודע זאת.

ח. גרוסמן:

איך זה קרה שרבים מהילדים שהגיעו בתל-אביב לקייטנה הם דוקא אלה שיכולים לשלם, ולעומת זאת הגיעו מעטים מביין אלה שאינם יכולים לשלם? קיבלנו מספרים על כך בוועדת השירותים.

י. שוחט:

אבדוק זאת.

היו"ר א. רימלט:

ביקרתי בעיר הנוער וקיבלתי אינפורמציה על הקייטנה שם. אנשי אגף החינוך טוענים שהם לא רצו לקיים את הקייטנה רק לילדים נזקקים, לכן הכניסו גם אחוז מסויים של ילדים שהוריהם יכולים לשלם, וגם אחרים, כדי שזאת תהיה קייטנה הטרונגנית.

ח. גרוסמן:

האינפורמציה שלי היא מהעובדים הסוציאליים. הם קבלו על כך שלא היה שיתוף פעולה בין גורמי החינוך והסעד, והפרופורציה לא היתה כזאת כפי שמסרו לך.

מ. יריד:

לפי התיאור שמסר מר שוחט, הרי המצב מצויין. השאלה היא איך זה במציאות. אני מבקש לדעת למשל כמה ילדים משכונת התקווה וכפר שלם השתתפו בקייטנות. אני חושב שהתשובה תתן תמונה ברורה איזה אחוז שילמו 5 לירות ואיזה אחוז שילמו 100 לירות. פנו אלי לא מעט הורים וטענו שלא ניתנה לילדיהם אפשרות להשתתף בקייטנות.

י. שוחט:

אבקש מספרים מדוייקים מעיריית תל-אביב ומהמשרד.

היו"ר א. רימלט:

בעיר הנוער ראיתי צעירים רבים מכפר שלם ומשכונת התקווה. בעיר הנוער היו הפעם

חידושים מעניינים מאד.

י. שוחט:

חברת הכנסת רזיאל-נאור שאלה: לאור התקלה שאירעה לתלמידי בית-ספר מקצועי "אורט" בנתניה בשעת טיולם לאילת, כאשר תעו בדרכם וסיור של צה"ל חילץ אותם בעזרת מסוקים - האם נוקט משרד החינוך בצעדים לשמירת בטיחות בטיולים, למניעת הישנות מקרים כאלה בעתיד, והאם חקר משרד החינוך מקרה זה? שאלה זו נשאלה גם בכנסת בשאלתה מס' 4761. התשובה תינתן. אמסור כאן את התשובה שלנו.

משרד החינוך והתרבות ער לנושא הבטיחות במסעות ובטיולים המתקיימים באמצעות בתי-הספר במשך כל שנת הלימודים. לשם כך קיימת מערכת של נוהלים והנחיות גם בבתי-הספר היסודיים, מטעם הפיקוח על החינוך היסודי; ובבתי-הספר העל-יסודיים - במסגרת נוהל פעולות גדנ"ע ועוד, מערכת הבאה להבטיח כי אלה האחראים לכך מקרוב, מורים ומנהלים, ידעו לערוך בצורה טובה ובשוחחה את המסעות והטיולים. ההנחיות הללו אינן מותירות ספק ביחס לאותם אמצעים שצריך לנקוט בעת בחירת מסלולי המסעות והטיולים, כמו אספקת מים, עזרה ראשונה, חניה וכיו"ב.

יש לזכור כי מסוף חודש יוני ועד לתחילת חודש ספטמבר מתקיימת פגרת הקיץ במוסדות החינוך, ובשל כך אין טיולים ומסעות מטעם בתי-הספר.

חברת הכנסת רזיאל-נאור שאלה עוד:

לאור הדברים שקרו לאחרונה בכפר סילבר, האם שוקל משרד החינוך והתרבות את כדאיות קיומם של מוסדות כגון "מולי גודמן", בעיקר נוכח העובדה שחניכי מוסדות כאלה חוזרים לארצם ומשמשים שגרירים להרע של מדינתנו.

זו שאלה כללית. לא רק משרד החינוך מטפל בזה. ייתכן שחלקו בזה קטן. מטפלים בזה הסוכנות, משרד הקליטה ומינהל הסטודנטים והתלמידים. התשובה שלנו היא שאנו סבורים שתקופת חינוך ולימודים בישראל עשויה לקרב תלמידים יהודים מהגולה לעם ולישראל. היו נסיונות מוצלחים ביותר בתחום זה. הם מתקיימים זה מספר שנים בבית-הספר בכפר בלום, בבית-הספר ליאו בק בחיפה, או בבית החינוך האזורי בגבעת ואשינגטון. נסיונות אלה מוכיחים שהתוצאה היא חיובית. חלק לא מבוטל מן התלמידים שבאו מלכתחילה לשהות מוגבלת בישראל, נשארים כאן פעילים או שהם חוזרים לישראל ללימודים בחינוך הגבוה. רוב החוזרים לארץ מוצאים פעילות יהודית וציונית ומשמשים כשגרירים מוצלחים של ישראל.

אשר לכפר סילבר - מולי גודמן, נתמנתה

ועדה לבדיקת מצב הדברים שם. הועדה טרם סיכמה את עבודתה ועדיין לא הגישה את מסקנותיה. לאחר קבלת המסקנות, אפשר יהיה למסור דו"ח גם לוועדת החינוך.

2.8.1972 - י. שוחט

חבר הכנסת ידיד שאל מה עושה משרד החינוך כדי לבלום את מכת גניבת הבחינות שעליה פורסם רבות בעתונות. האם בוכח פרסומים אלה ישקול משרד החינוך, בשעת הכנסת הרפורמה בבחינות הבגרות, גם אפשרויות למניעת התפשטות נגע זה? - משרד החינוך שוקל, במסגרת ההצעות למתכונת החדשה, גם אפשרויות של שינויים בדרכי ההשגחה והטיפול בכל מה שקשור בהעתקות, גניבות וכו'.

לגופו של ענין הגניבות - המחלקה לבחינות שלנו מודיעה: לא היו גניבות ממש של שאלוני בחינות הבגרות. אמנם הופצו לאחרונה שמועות - ולצערנו שמועות כאלה חוזרות מדי שנה - כאילו נגנבו שאלוני בחינות הבגרות. השמועות נבדקו, והתברר שלא היה להן כל יסוד. יש להצטרף על עצם הפרסומים שעוררו רושם מסעה בציבור.

היו מספר מקרים בודדים שבהם השיגו תלמידים בדרכים בלתי כשרות שאלונים של בחינות פנימיות הנערכות במסגרת בית-הספר. במקרים הבודדים האלה ננקטו אמצעים חינוכיים-משמעתיים מתאימים.

המשרד ייזום פעולות הסברה לתלמידי בתי-הספר באמצעות המנהלים, המחנכים והמורים, במגמה להחדיר ולבסס את ההכרה ששמירה על טוהר הבחינות היא בגדר חובה חינוכית ואזרחית כאחד.

היו"ר א. רימלט: יש לא רק בעיה של גניבת שאלונים, אלא של ארגון מתוחכם מאד של אנשי קשר שמחכים בחוץ. לפי הפרסומים בעתונים, היו אנשים שהעידו שהשתתפו במבצע זה. כלומר הבעיה היא גם קבלת תשובות מוכנות לשאלות.

י. שוחט: יש כאן שלושה סוגי ענינים. יש ענין אחד הנקרא גניבת שאלונים מוכנים הנשלחים על-ידי המשרד לבתי-הספר. יש בעיה שניה: עזרה של אנשים מבחוץ לתלמידים בזמן הבחינה. כלומר התלמיד מוצא דרך בזמן הבחינה להוציא את השאלון החוצה, בחוץ מחכה מישהו מומחה למקצוע, הוא מכין את התשובה ומחדיר אותה חזרה לכיתה, והתלמיד כותב. יש סוג שלישי - העתקות בזמן הבחינה של תלמיד אחד מהשני. בענין זה - וזאת איננה דעתי האישית, יש דעות שונות בציבור, גם בקרב ציבור המחנכים. כשמדברים על נושא זה עם מחנכים, כל אחד אומר: גם כשאני הייתי תלמיד היו דברים הרבה יותר קשים. יתר על כן, גם בוגרי בתי-המדרש למורים ובתי-ספר לחינוך באוניברסיטאות שוענים שבאותם המוסדות, שבהם מתחנכים אנשים שצריכים להשפיע אחר כך על התלמידים, תופעות אלה הן שכיחות. אינני רוצה לומר בזה שמבחינה חינוכית ומוסרית זה מוצדק. אבל דעות כאלה מתהלכות בציבור, וקשה מאד להילחם בתופעה זו של העתקות.

שר החינוך והתרבות נתן לפני חודש ימים הוראה לאלה העוסקים בבחינות, לנקוט באמצעים כדי עד כמה שאפשר לשרש את התופעה הזאת. מדובר באמצעים חינוכיים, על-ידי הסברה, על-ידי פעולה בין המחנכים ובין התלמידים, ועל-ידי יתר פיקוח.

מ. ידיד: בכל זאת התשובה אינה מספקת אותי. רק לאחרונה קראנו בעתונות שהמשטרה התערבה בענין וכבר יש כמה מעצרים. כלומר יש דברים בגו. היה רצוי שמשרד החינוך יחפש שיטה אחרת להעברת המבחנים, ולא בדרך המקובלת. אנחנו חייבים למנוע ככל האפשר את התופעות הללו. אינני מתנחם בזה שגם בעבר עשו זאת.

י. שוחט: המשטרה מתערבת רק כאשר מפנים אליה את הענין. אנחנו או רשות מקומית מפנים את הענין למשטרה כשהיועץ המשפטי קובע שיש בפעולה זו פעולה פלילית, כלומר שיש רצון להפיק תועלת בדרכים לא נאותות.

שר החינוך והתרבות י. אלון: המקרה הנדון שהמשטרה עלתה עליו זה הודות לעובדה שזה נתגלה לנו, ואנחנו העברנו את זה לטיפול המשטרה.

י. שוחט: חבר הכנסת ידיד שאל על כך שבשיכון בבלי קיים מבנה בית-ספר ובו שלוש כיתות. בתקופה האחרונה גדל השיכון ורוב ילדיו נאלצים לנדוד לחדרי כיתות

מאולתרים כדי לקיים בהם לימודים סדירים. האם דאג משרד החינוך כי העיריה תספק לילדי השיכון מבנה מתאים ללימודים בשנת תשל"ג? - תשובת מנהל מחוז תל-אביב היא: א) בשיכון בבלי אין שום מבנה בן שלוש כיתות. מכאן שכל מה שנאמר בהמשך הדברים אין לו אחיזה במציאות. ב) ייתכן שחבר הכנסת ידיד התכוון לכיתות בששיכון דן. בכיתות אלה למדו בצורה מסודרת עד לסוף שנת הלימודים. בשנת הלימודים תשל"ג תצורפנה כיתות אלה לבית-הספר "ישגב" שבקרבת מקום, בו מקימים מבנה נוסף בשבילם.

חברת הכנסת הרמן שאלה - ולשאלה זו הצטרף גם חבר הכנסת ידיד: לאחרונה נודע כי קבוצות קלט של נערים עד גיל 14 אינן משופכות במבני קבע, אלא נודדות ממקום למקום. לטענת הרשויות בנושא זה, משמידים חברי קבוצות הקלט כל מבנה הניתן לידם, ולכן קשה לרשויות למצוא להם פתרון קבוע. טענה זו אינה מספקת. דוקא בשל ההרכב האנושי של ילדי קבוצות הקלט יש למצוא להם פתרון במבנים טובים וקבועים, ולראות את שמירת המבנים על-ידי הילדים כאחד האתגרים שבחינוכם. האם נתן משרד החינוך דעתו על כך ומה נעשה בנושא זה? ושאלה נוספת של חברת הכנסת הרמן: מהי החלוקה בין משרדי החינוך, הסעד והעבודה בטיפול בקבוצות קלט של נערים מעל גיל 14? האם קיים תיאום בין המשרדים בנושא זה?

משרד העבודה מקים כיתות קלט לגילאי 15 ומעלה (מעבר לגיל חינוך חובה). המשרד איננו מפקח על כיתות אלה. המשרד פנה מספר פעמים למשרד העבודה והציע שיתוף פעולה, אולם עד כה נענה בשלילה.

האחריות לכיתות קלט בגיל חינוך חובה מתחלקת בין משרד החינוך והתרבות ומשרד הסעד. קיים חוזר של אגף המוסדות המפרט את המטרות ואת נוהל הקמת כיתות הקלט.

באשר לדוגמה הקונקרטי שהביאה חברת הכנסת הרמן - הרי אין היא מציינת את המקום שבו נמצאת קבוצת קלט זו. ברצון נבדוק את המקרה הקונקרטי. כנראה שמדובר בקבוצות הקלט בירושלים המופעלות על-ידי משרד העבודה, אשר עובר במקרה זה על החוק, כיון שהילדים הם בגיל חינוך חובה.

המבנים של קבוצות הקלט הם באחריות

הרשות המקומית.

בכיתות הקלט המשותפות למשרד החינוך

ולמשרד הסעד, מממן משרד החינוך את המורה, ומשרד הסעד - את המדריך החברתי והעובד הסוציאלי.

חבר הכנסת אליעד שאל: לאחרונה טבעו שני

ילדים בני 16 בכנרת. הדבר אירע בעת שיוול מאורגן מטעם מוסדות החינוך שלהם. האם נערך משרד החינוך לבלימת הישגות אסונות כאלה?

שני מקרי הטביעה בכנרת לא אירעו

לאחרונה. המקרה האחד היה ב-21.6.71, בטיום שנת הלימודים תשל"א. הילדה אילנה חלווה ז"ל יצאה לטיול עם בני כיתה מבית-הספר ליאו בק בחיפה, ובניגוד להוראות ירדה מן הסירה יחד עם חברותיה לשחיה בים וטבעה. המקרה האחר קרה בסוף שנת הלימודים תשל"ב, ב-15.6.72. הסירה שבה היה התלמיד יצחק שפירא ז"ל התרחקה מן החוף בניגוד להוראות, הסירה נתמלאה מים והנער החל לשחות לכיוון החוף וטבע.

בשני המקרים נתמנו ועדות לבירור האסונות.

הועדה שדנה במקרה הטביעה האחרון עדיין לא סיימה עבודתה. מסקנות הועדה של מקרה האסון הראשון הועברו כהוראות וכהנחיות מחייבות במוסדות החינוך.

משרדנו מתייחסי למקרי הטביעה בחומרה רבה,

ולפיכך עומד לפרסם הוראות חמורות בהרבה מהקיימות בענייני בטיחות בכל הקשור ברחצה במים ובשיט באגמים ובים.

מה תהיה חומרתן של ההוראות ומה יהיו האמצעים להפעלת החומרה?

היו"ר א. רימלט:

נ. אליעד:

אני רוצה לדעת מה היו המסקנות של הועדה? מה ההוראות שיוצאו בעקבות מסקנות אלה? למדנו שהוראות אף פעם אינן מטפיקות. השאלה היא איזה ביקורת יש על קיום ההוראות. אם אין מנגנון שמבקר אותן ובודק כיצד הן מתבצעות, אין להן שום ערך.

היו"ר א. רימלט:

אני רוצה להציע הצעה בקשר לטיולים של בני בוער מתוך יוזמה אישית, שלא במסגרת בית-הספר, ולגבי שיט ורחצה בים פתוח ללא מציל. לדעתי רצוי שמשרד החינוך יוציא חוזר להורים, שיחולק בבתי-הספר, כדי שידעו על הסכנות הצפויות במקרים כאלה. קשה למנוע זאת באופן מוחלט. אבל אם ההורים ידעו שמתריעים בפניהם על סכנות שישנן בטיולים חופשיים ופראיים כאלה, או בשיט בים פתוח - זה ישפיע עליהם, ויהיה בזה כדי לצמצם את המקרים האלה.

מ. ידיד:

לצערי לא קיבלתי תשובות על כל השאלות שהעליתי. למשל, העליתי את הבעיה של "המעלות". מקובל היה, לפני שהרפורמה הונהגה, שילדים משכונת התקווה למשל היו מבקרים בבית-הספר תיכון עירוני ש' ובמקומות אחרים, כדי לקדם אותם ולהכין אותם לקראת הלימודים בבית-ספר תיכון. היום זה איננו קיים יותר, וזה מאד מקשה. אני יודע שילדים שמסיימים בית-ספר יסודי בשכונת התקווה או ביפו, למרות שיש להם תעודת גמר טובה, הם אינם יכולים להיקלט בבית-ספר תיכון בגלל הפער ברמה. מדוע הפסיקו את הפעולה הזאת, כשהרפורמה עוד איננה חלה על כל הילדים, והדבר הזה אינו משרת את המטרה שלשמה הוקם?

שאלה נוספת: אני יודע שהקייטנות אינן יכולות להכיל את כל תלמידי בתי-הספר. זה ברור. בזמנו העליתי הצעה מסויימת, וגם עליה לא קיבלתי תשובה.

י. שוחט:

בנוגע ל"מעלות" - לפני חודש ימים, בעקבות השאלה של חבר הכנסת ידיד, נתן המבכ"ל הוראה למזכירות הפדגוגית לבדוק מדוע ביטלן השנה את הפעולה, ולעשות את כל הצעדים כדי לחדש את המוסד הזה. יו"ר המועצה הפדגוגית ענה שהוא מטפל בזה, ולקראת שנת הלימודים תשל"ג נעשה זאת.

סקירת שר החינוך והתרבות י. אלוןהיו"ר א. רימלט:

אני מקדם בברכה את שר החינוך והתרבות, אשר יסקור בפנינו את שנת הלימודים שחלפה, וודאי יעלה גם כמה קוים מנחים לקראת שנת הלימודים הבאה.

אני רוצה להתחיל בנושא שהועדה דנה בו, אך המתנו לנוכחותו של שר החינוך, והוא הנושא של בית-הספר האזורי במסעף הכוח או ביסוד המעלה. קיימנו פגישה עם נציגי תנועת המושבים, הרשות המקומית ביסוד המעלה ואנשי משרד החינוך. לא נתקבלה כאן שום החלטה פורמלית, לפי בקשת אחד החברים, אבל נתגבשה דעה מסויימת. המועצה המקומית מסכימה להתאים את בית-הספר היסודי שלה לבית-ספר אזורי של המושבים, עם אותן המגמות שתנועת המושבים מעוניינת להכליל במערכת החינוך לילדיה. אמרנו: מצד אחד מדובר על כך שבשנים הקרובות יקום בנין חדש, שלפי ההערכה הראשונית צריך לעלות קרוב ל-2.5 מיליון לירות, כלומר זה יתקרב ל-3 מיליון. זה סכום שיחסר אולי במקום אחר. מצד שני אפשר להתאים את בית-הספר היסודי ביסוד המעלה כדי שישמש בית-ספר אזורי למושבים, וזה צריך לעלות הרבה פחות, כרבע מיליון לירות. הבעיה היא לא לבטל את התכנית של משרד החינוך, אלא לדחות אותה לכשירחיב, וכשלב ביניים לקחת בגין קיים, שהתאמתו אינה כרוכה בקשיים גדולים, ושהוא ישמש בתקופה הקרובה של מספר שנים כבית-ספר אזורי. אחרת בית-הספר ביסוד המעלה יתנוון, יהיה בנין ללא ילדים.

לאחר ששוחחנו בינינו סיכמנו שנפנה לשר החינוך בהצעה לשקול מחדש את הקמת בית-הספר במסעף הכוח כעת, דבר שמשמעותו היא זלזול בית-הספר של יסוד המעלה. יישארו בו 50-60 ילדים. יש גם טפק אם מושב שדה-אליעזר יצטרף, ואינני יודע מה עם משמר הירדן.

ח. גרוסמן: זה לא היה סיכום אחיד של הועדה.

ג. אליעד: אני מתנגד לסיכום הזה.

היו"ר א. רימלט: אתה לא השתתפת בדיון הזה, מסיבות חשובות. רק חברת הכנסת גרוסמן הציגה שלא בסכם, אלא שנשמע גם את השר. אני רוצה לומר שגם אני לפעמים אינני משתתף בדיון, אך אינני מערער אחר כך על מה שמתקבל.

שר החינוך והתרבות י. אלון: כיוון שהעובדות ידועות לכם, לא אכנס לפרטי פרטים, אבל אין לי מנוס מלהביא לפניכם את עיקרי השיקולים שהדריכו אותי בהחלטה בדבר הקמת בית-ספר לבני המושבים במסעף הכוח. זו לא הייתה החלטה קלה. השקעתי בנושא זה הרבה יותר זמן משיכול שר להשקיע במוסד אחד. אבל לעתים מתעוררת בעיה מיוחדת, ואין מנוס מלעשות זאת. ביקרתי במקום, ביקרתי בבית-הספר ביסוד המעלה, נפגשתי עם אנשי המועצה המקומית והמועצה האזורית, עם נציגי תנועת המושבים, וקיימתי גם התייעצויות עם חברי למשרד בטרם נפלה הכרעה.

איש אינו כופר בצורך לקיים לגושי התיישבות בתי-ספר אזוריים שיחנכו את ילדיהם לפי העקרונות המיוחדים את אורח החיים של המושב וברוחם. ואם כי אנחנו גם עדיין לסטיות מצערות בתנועות של הגשמה אישית, יש בכל זאת זכות לתנועה להיאבק על טוהר דרכה גם בגד טטיות. מערכת חינוך המושתתת על עקרונות החינוך הממלכתי, אבל מעניקה את הייחוד שמייחד אותה, זה אחד האמצעים שברשותה - בפיקוח משרד החינוך, להיאבק מול טטיות חברתיות, ולעתים גם מוסריות.

אנחנו חיים בחברה פלורליסטית מבחינה רעיונית. אנחנו לא רק עם פלורליסטי בהשקפותיו, אלא אנחנו גם חברה פלורליסטית, כאשר בארצנו חיים גם יהודים וערבים, בני דתות שונות. אמרתי לא פעם בדברי בכנסת שאני רואה את הפלורליזם הזה לא כגזירה רעה, אלא כעובדה קיימת ומענינת. ועל בסיס מכנה משותף - לתת ביטוי לייחוד, ככל שזה לא מגיע לאבסורד. אני עושה זאת בכל הנוגע לחינוך הממלכתי והממלכתי דתי; אני עושה זאת לגבי החינוך העצמאי; אני עושה זאת לגבי גוונים שונים בחינוך הממלכתי, לפי התנאים המיוחדים של כל אזור ואזור; אני עושה זאת לגבי האוכלוסיה הערבית ככל שניתן, יותר מאשר בעבר. ואינני רואה צורך להצטדק על רצוני לעזור לתנועת המושבים. ושוב, יש כאן תנועת מושבים דתית ותנועת מושבים לא דתית. אנחנו לוקחים בחשבון גם את המגמות של ההורים בענין זה של הישובים.

ובכל זאת, כאשר יסוד המעלה הודיעה לי שהיא מוכנה להעמיד את בית-הספר שלה לרשות תנועת המושבים בגוש הגליל העליון, כלומר לא היה יותר ויכוח על המגמה הרעיונית של בית-הספר מבחינת אורח החיים - ביקשתי מתנועת המושבים לבחון זאת בדיקה חוזרת. ומהנימוקים הבאים העדפתי להקים בית-ספר נוסף למסעף כוח, עם אופציה להקים גם בית-ספר דתי, אם יתגלה צורך בכך. לפי שעה אין צורך בכך.

הנימוקים הם: (א) בשעתו היה ויכוח פנימי גדול באיזה מושב יקום בית-הספר העל-יסודי. נחה דעתם של כל המושבים כשהתברר שזה לא יהיה באף מושב, אלא במסעף שהוא מתפתח עכשיו כמרכז אזורי של מושבי הגליל העליון והרי נפתלי.

(ב) כשהם באו להסכם עם יסוד המעלה, הובהר ליסוד המעלה שהסדר זה הוא זמני, עד שיקום בית-ספר של המושבים.

(ג) הסתכלות, ולו גם שטחית, על המפה - ואני עשיתי זאת לא מזמן גם בבדיקת קילומטריז' במכונית - מוכיחה שכל המושבים שבהם מדובר הם ממסעף כוח צפונה, צפון-מערבה, צפון-מזרחה. אף אחד מהם אינו דרומה, פרט לשני מושבים שאינם שייכים לתנועת המושבים, שדה-אליעזר ומשמר-הירדן. שדה-אליעזר שייך לנוער הציוני, ומשמר-הירדן קשור לתנועת החרות. המרחק ממרכז יסוד המעלה עד למסעף כוח הוא

2.8.1972 - י.אלון

כ-11.5 - 12 ק"מ. כלומר שכל ילד שיצטרך לנסוע ממושב, יצטרך לנסוע כ-22-24 ק"מ ליום. כשאני נוסע במכונית שלי זה נעשה מהר. אבל בשביל אוטובוס של המועצה האזורית, וילדים קטנים מכיתות א'-ו' - זו בעיה. אז אמנם יש הרבה אבטורדים בגליל העליון, יותר מאשר בכל אזור אחר. אבל אלה עובדות קבועות וממוסרות שמצאתי, ואין בכוחו של אדם אחד לשנותן. לגבי בית-הספר העל-יסודי וחטיבות הביניים, אני שמח שהגענו להסכם עם המושבים והקיבוצים שחטיבות הביניים יהיו בבית-הספר בכפר בלום, שבכלל מוכיח את עצמו כבית-ספר קולט גם ילדים מהתפוצות, ביחוד מארצות-הברית, בהצלחה שמשמשת עכשיו דגם למחלקת החינוך של הסוכנות לגבי הרחבת התכנית בעתיד. כלומר הבעיה היא רק בית-הספר היסודי, עד כיתה ו'.

היות ואני מכיר את עמי, חשתי שכללות הכל נקים בית-ספר והוא יישאר ריק. לא הסתפקתי בתביעה של תנועת המושבים ונציגותה בגליל. אמרתי שאני רוצה חתימה של כל מושב ומושב. לא עבר זמן רב וקיבלנו חתימה מכל מושב ומושב, שהם דורשים את הקמת בית-הספר במסעף כוח.

כדי להבטיח אוכלוסיות תלמידים לבית-

הספר ביסוד המעלה - ואני לא אסכים בשום פנים שבית-ספר זה ייסגר או יתנוון - סיכמתי, על פי סמכויות שישנן לשר, שתלמידי שדה-אליעזר, שהם בקרבה בלתי אמצעית ליסוד המעלה, הלומדים היום ביסוד המעלה ויש להם גוון משלהם, ותלמידי משמר הירדן שלומדים היום בחזור, ילמדו ביסוד המעלה. לי יש עניין שילדי כפר ילמדו בכפר, ככל שזה רק ניתן. ובכך סיכמתי שילדי שני מושבים אלה, שיש בהם משפחות צעירות ואוכלוסיות ילדים, ילמדו ביסוד המעלה.

כשנודע לי שהארגון האזורי של המושבים

מפעיל לחץ על שדה-אליעזר, ברמזים שאם הם לא ישלחו את ילדיהם למסעף כוח, הם לא יקבלו את הפרט לבית הקירור - ביקשתי שישלחו מכתב מטעמי לאיש שמטפל בעניין בתנועת המושבים, והזהרתי אותו שאם ינהגו כך - אקפא את הבניה. ושוב נתתי הוראה לדחות את הפניה, עד שקיבלתי התחייבות שלא יופעלו לחצים.

אגב, לפני ימים אחדים קיבלתי הודעה

שהיו בחירות במושב ונבחרה הנהלה חדשה. ההנהלה החדשה הודיעה כאילו הועד החדש מעדיף את יסוד המעלה.

אני גם קבעתי דבר נוסף, שאין להקים את

בית-הספר במסעף כוח בבת אחת. יש לתכנן תכנית עבודה ולפתח את המוסד לפי ההתפתחות הדמוגרפית של המושבים, באופן שבעבור כמה שנים אנחנו נפתח בית-ספר יסודי שלם.

אלה היו השיקולים. אני שמח על דברי

היושב-ראש, שאין ויכוח על זכותם של המושבים לבית-ספר בעל גוון הרצוי להם. ואז אני פטור כמובן מלעסוק בביסוס הזכות הזאת.

זה לא היה נושא לויכוח. רצינו למצוא

היו"ר א. רימלט:

דרך להציל את בית-הספר ביסוד המעלה.

הזכות הזאת לפעמים תתנגש באינטגרציה, אבל זה דבר אחר.

פחות ממה שחושבים. בעניין זה יש לי

שר החינוך והתרבות י. אלון:

מימצאים מעניינים מאד.

נכון שכדי לקלוט את הילדים, לפי

התחזיות הדמוגרפיות, ביסוד המעלה - אילו הוחלט על יסוד המעלה - יהיה צורך בפחות השקעות מאשר במסעף כוח. אבל אני מניח שכמה השקעות נצטרך לעשות בלאו הכי במסגרת התכניות שלנו לשיפור והעלאת רמת בית-הספר היסודי גם כאן וגם כאן. אין זה ספק שזה ייקר במידה מסויימת, אבל זה יוזיל ברבות הזמן את עניין מרחק הנסיעה. אבל בלי לבדוק אני מרגיש שבסופו של דבר יהיה הפרש בהשקעות, הוא לא יהיה כה גדול. עניין הוצאות הנסיעה מתחיל להיות בעיה נוראה. בינתיים שמעתי כאילו אנשי יסוד המעלה אומרים למושבים: אינכם רוצים בעתיד לשלוח את הילדים - גם השנה לא נקבל אותם. זו איננה שיטה. אני מקוה שנתגבר על האיום הזה.

לאחר ששמעתי דו"ח על הדיון בוועדה, אני רוצה להעלות כאן הצעה. אינני מציע שהיא תהיה תקדים לבאות. כי בכלל כל הנושא הזה של סמכויות, מליאה, ועדות, משרדים - הוא מסובך מאד, ואינני רוצה שנקבע תקדימים. זה ענין בעל אופי ציבורי. כיון שלפי הסיכום של הישיבה הקודמת אין ויכוח על עצם זכותם של המושבים לבית-ספר מיוחד, אני מוכן - ואני פונה בזה ליושב-ראש - להניח את כל הסוגיה הזאת לעיונה של הוועדה ולהחליטה. שהיא תחליט. אני גם אמרתי לתנועת המושבים שאני מתכוון לעשות זאת, והם הסכימו. אני מניח שגם יסוד המעלה תסכים. תבוא הבעיה הזאת לפני הוועדה, אולי היא תרצה לשמוע עוד פעם דברי סיכום של כל אחד מהגורמים הנוגעים בדבר, ואם האינטרס של הייחוד המושבי יובטח בסיכום - אני אסכים למיקום שייקבע בוועדה, לפי הרוב. אני מניח שכל אחד מהצדדים ינסה להשפיע על חברי הוועדה.

היו"ר א. רימלט: שמענו את הצעת השר, ובבוא העת נקיים על כך דיון כאן.

נ. אליעד: לעת עתה אינך משנה את החלטתך? יש החלטה שכן יוקם בית-ספר במסעף כוח.

שר החינוך והתרבות י. אלון: יש החלטה, אבל אם הוועדה תמצא פתרון אחר, אני אקבל אותו, בתנאי שיישמר הייחוד של תנועת המושבים.

ע. פינברג-סירני: אני למשל אינני מקבלת את הצעת השר.

היו"ר א. רימלט: בדרך כלל ועדה פרלמנטרית נלחמת על זכותה להביע דעה ביחס לפעולות הרשות המבצעת. וכאן, מתוך נימוק שעדיין לא הוברר לי, את מציעה שאנחנו לא נקבל זאת, ונאמר לשר שהוא יחליט, שאנחנו איננו רוצים להביע דעה? הוועדה היא ריבונית. היא יכולה להחליט שהיא אינה רוצה להחליט, לאחר דיון. היא יכולה להחליט שהיא מחייבת הקמת בית-ספר במסעף הכוח. היא יכולה לסכם ברוב דעות שאם בתנאים אלה ואלה יישמר הייחוד של תנועת המושבים, ילמדו הילדים בבית-הספר ביסוד המעלה. זה יהיה מוזר מאד מבחינה פרלמנטרית אם אנחנו נגיד לשר שאיננו רוצים בסמכות זו. בזכור איזה מאבקים אנחנו מנהלים כאן לפעמים כדי שיוכנס בחוק שהשר יעשה את זה וזה לאחר התייעצות עם ועדת החינוך, וכו'.

אני מציע לוועדה לקבל את הצעת שר החינוך. הוועדה תחליט מה שתחליט. השר אמר: בלי ליצור תקדים, אני מוכן לשמוע את המלצת ועדת החינוך. אין דבר יותר ישר, יותר פשוט ויותר הגיוני מזה. מה הבריחה מאחריית?

אני מציע שהשר יעבור לנושא הבא.

שר החינוך והתרבות י. אלון: היות ואנחנו מקיימים מגע שוטף במשך כל ימות השנה, במליאה ובוועדה, בהשתתפותי ולא בהשתתפותי, אני רואה עצמי פטור מלהיכנס לדו"ח מפורט מדי. אלך בעקבות הצעת היושב-ראש, ואבליט כמה אבני דרך בהתפתחות מערכת החינוך בישראל, ואם אפשר - ארמוז גם משהו על העתיד.

בגלל כמה יוזמות שנקטנו בהן בשנה וחצי - שנתיים האחרונות, מצאנו את עצמנו בשנה שעברה בעיצומם של כמה תהליכים שכל אחד מהם כבר מטביע את חותמו על מערכת החינוך, וללא ספק יתן אותותיו משנה לשנה בעתיד. אתחיל בהכשרת המורים.

נוסף לשיפור שיטתי שהחילונו בו לפני שנתיים, של הסמינר הקונבנציונלי, בית-המדרש המקובל למורים, התקדמנו בהכנות מעשיות לפתיחת מסלולים אקדמיים במסגרת סמינרים קיימים. הקשיים הם למעלה מששעשרתי בשתי גזרות של חזית זו. קודם כל - המוסדות להשכלה גבוהה. לא כל מוסד מגלה נכונות מספקת ליטול על עצמו אחריות אקדמית מלאה למסלול כזה בסמינר. ראשי המוסדות, שהם יותר מעורים בצרכי החברה והחינוך, לרוב מגלים נכונות. הסנטיים - יותר קרירים. הדוגמה הבולטת לזה היא אוניברסיטת תל-אביב. דוקא ממנה ציפיתי לפתיחות לנושא הזה. היא יושבת במרכז הארץ, מעושרת סביב בסמינרים. בסופו של דבר הצלחנו להגיע אתה לאיזה הסכם על שיתופם של תלמידי סמינרים בשעורים אוניברסיטאיים המעניקים להם נקודות זכות. אבל לא הצלחנו לשכנע אותה

2.8.1972 - י. אלון

לקבל על עצמם אחריות מלאה על סמינר שלם. לעומת זאת הסכימה אוניברסיטת תל-אביב לקבל על עצמה אחריות מלאה מבחינה אקדמית על תלמידי המדרשה להכשרת מורים לחינוך גופני במכון וינגייט. והתחלה טובה. מסתבר ששני הצדדים נהנים מכך. אלה שתומכים ברעיון של אחריות מקיפה יותר של האוניברסיטה על סמינרים למורים, טבורים שגם בהתחלה זו יש לראות תקדים חשוב, שבסופו של דבר יביא את האוניברסיטה לכלל רצון להיכנס ביתר רצינות להכשרת מורים. אני חושב שהדבר נובע בעיקר מקשיים פנימיים בין בית-הספר לחינוך לבין שלטונות האוניברסיטה בתל-אביב. אבל כבר בשנת הלימודים הבאה כמה מהסמינרים יהיו מהאפשרות הזאת שמעניקה להם אוניברסיטת תל-אביב. ובשיתוף עם עיריית תל-אביב אנחנו מתכננים עכשיו באזור ל' קמפוס גדול להכשרת מורים, שיוכזו בו כמה סמינרים ממלכתיים. מדובר ביחוד על סמינר לוינסקי ושייך. הם יהיו קרובים גיאוגרפית לאוניברסיטה. וזה נוסף לסמינר הקיבוצים, ש-80%-90% מתלמידיו אינם מהקיבוצים, שגם הם כבר נהנים מאותו סידור של לימודים חלקיים באוניברסיטה. בעצם כבר שנה ראשונה מאחוריהם.

בירושלים בעצם יש לנו תשובה חיובית

מנשיא האוניברסיטה ומהרקטור, אלא שהיא בכל זאת טעונה אישור סופי של הסנט. וכפי שאומרים לי יודעי דבר - האישור מובטח. אבל אני זהיר. אנחנו מאד מקוים שהאוניברסיטה העברית תיטול על עצמה את דוד ילין ובר-אילן, שני סמינרים דתיים, אחד לגברים ואחד לנשים. גם זה נמצא בשלב מתקדם. אני חושב שרק בשנת הלימודים תשל"ד יהיה משהו מזה.

אשר לצפון - עוד כשאוניברסיטת חיפה

היתה בחסותה של אוניברסיטת ירושלים, ובאגירה החיובית שמלווה את ירושלים, גם את בית-הספר לחינוך וגם את שלטונות האוניברסיטה, חיפה קיבלה על עצמה את סמינר אורנים; היא מוכנה לקבל על עצמה סמינר שני, את סמינר גורדון, היא היתה רוצה לראות את עצמה בעצם כאוניברסיטת-אם למוסדות על-תיכוניים במרחב הצפוני.

הצטיון הלימודי באורנים הצליח מאד.

אבל אנחנו עכשיו מפיקים גם את הלקחים המינהליים. זוהי דרך, שאם לא יבוא עליה קץ בגלל סיבה אחרת - היא עשויה לחולל לדעתי מהפכה בהכשרת המורים. הסכנה האורבת לנו היא שלמרות האופי המיוחד של מכללה בהשוואה לאוניברסיטה, עלולים המרצים הקבועים לדרוש לעצמם תנאים של מרצים באוניברסיטה. אחד ההבדלים שמייחדים מכללה מאוניברסיטה בכלל, והכשרת מורים במיוחד, הוא שמכללה תהיה רשאית, על פי כללי המועצה להשכלה גבוהה וחוק המועצה להשכלה גבוהה, לקדם תלמידים או בהענקת נקודות זכות, או עד, ולא יותר, מאשר תואר ראשון. ואין המכללה חייבת במחקרים, פרט להוראה כיצד עושים מחקר. כלומר שהבוגר ידע לשפל טיפול בכון בחומר מחקרי, בין אם בעיון בחומר שכבר נחקר, בין בעריכת מחקר בעצמו בתחומים שהוא חייב בהם ברמה שלו. אם המכללות ירצו להשוות את עצמן לאוניברסיטאות מבחינת תנאי שכר וכו', אני אבוא לממשלה ולכנסת ואציע לעכב את האקדמיזציה, כי אינני חושב שהמדינה תוכל ליטול על עצמה את המעמסה הזאת.

מה הצעת המשרד בסוגיה זו?

היו"ר א. רימלט:

שר החינוך והתרבות י. אלון: שדין המכללה יהיה כדין סמינר, פלוס שכר בהתאם לתואר האקדמאי של המרצה,

פלוס תנאי עבודה שהם נוחים יותר מבית-ספר.

כלומר שכר לא אקדמי, אלא על-תיכון

היו"ר א. רימלט:

שר החינוך והתרבות י. אלון: בדיוק. אני מבדיל בין מרצים אורחים,

בניח פרופסור באוניברסיטה שבכלל משרתו היא באוניברסיטה, והוא צותן סידרת הרצאות ומקבל שכר לפי שיעור או סידרה, ובין מרצה קבוע במכללה. אני מדבר על מנגנון הקבע. ואנשי מנגנון הקבע חייבים כולם להיות בעלי תארים אקדמיים.

על כל פנים ענין זה נמצא בשלב ראשון

של משא ומתן. ביקשתי מהמנהל הכללי שיבהיר להם שאם המחשבה היא שהביטוי הראשון של אקדמיזציה הוא שתהיה רמת שכר כמו באוניברסיטאות - אז נחזור לרעיון של סמינר רגיל, משופר, תלת-שנתי, עם ציון יותר טוב. נזמין מרצים. אבל שיטתו מתנאים אקדמיים. אנחנו מקוים שתהיה הבנה. אנחנו רק בשלב ראשון של משא ומתן.

2.8.1972 - י. אלון

השנה פתחנו סמינר בוסף למורים ערבים, כי התברר שהסמינר בחיפה איננו עונה על כל הצרכים. ביחוד מתקשים תלמידי מהמשולש לבסוע יום יום לחיפה ולשכור חדרים בחיפה. בשנת הלימודים החולפת זה היה ביפו. איננו מרוצים מהתנאים של יפו. בשנה הבאה אנחנו רוצים להעביר אותו לנתניה. הם טוענים שהמרכזיות התחבורתית של נתניה נוחה להם מאד. זה גם מאפשר ליותר בנות ובנים ללמוד. יש גידול במספר הבנות הלומדות בסמינרים ערבים. אנחנו גם מקפידים יותר בשנתיים האחרונות בתנאי הקבלה של תלמידי, דורשים רמה יותר גבוהה של התלמיד המתקבל. אנחנו דורשים מהם התחייבות, לא פורמלית, אלא מוסרית, ללכת להורות במקום שהם דרושים ביותר.

אשתקד עשינו מבצע שלא ישוער. בפעם הראשונה הצלחנו, על-ידי שכנוע, לשלוח מורות ומורים מצפון הארץ אל הברדווים בנגב. לגבי מורים - ההורים לא כל כך התנגדו. לגבי הבנות - הפכו עולמות. אשתקד הצלחנו לשלוח לשם למעלה מ-20. השנה המספר יגדל. חלקם גרים בבאר-שבע. הגברים גרים בבתיים שנבנו במאהלים של הברדווים. אני מתכוון לערוך שם ביקור בראשית שנת הלימודים כדי לעמוד על כך באופן בלתי אמצעי. בענין הברדווים אני ממליץ לראות כמה התקדם אצלם החינוך, ללא כל השוואה עם העבר. גם בצפון הכנסנו שינויים גדולים. אחת ההנחיות שהוצאתי למשרד היתה לקדם את החינוך הערבי עד כדי השוואתו עם החינוך היהודי, קודם כל כמובן בהכשרת מורים, הקמת מבנים. הכנסנו אפילו את המגבית היהודית המאוחדת לבניית מבנים.

מה עם בית-הספר באבו-גוש?

היו"ר א. רימלט:

שר החינוך והתרבות י. אלון: לגבי אבו-גוש - העמדנו לרשותם כסף. איננו יכולים לבוא במקום המועצה המקומית. אין שם בעיה כספית. שם הבעיה היא בעיית בית-ספר יסודי, ושם המגבית אינה יכולה להיכנס, אלא לאותן כיתות שעליהן לא חל חוק חינוך חובה.

אם תשנו את רמת החינוך הערבי היום לרמת החינוך העברי - ברוב המקומות תתאכזבו. אבל אם תשנו את רמת החינוך הערבי עכשיו לזו שבשנים קודמות - תראו שחל שיפור ניכר.

יש לנו תכנית עבודה רב-שנתית של בינוי ופיתוח, כדי לחלץ אותם מהמקום שנמצאו בו. זה מבצע קשה מאד. כי ברוב המקרים אין רשויות מקומיות, אתה צריך למנות רשות חינוך מקומית שאין לה כמעט סמכות. ובלי רשות מקומית פחות או יותר יציבה, אין לך שותף. שם זה חמור מאד. אבל בסך הכל, למרות קשיים אלה, על-ידי עבודה ציבורית גדולה, לעשות שלום בין חמולות שיסכימו שיהיה בית-ספר יסודי משותף - אנחנו מתגברים על זה.

כשהחמולות מתחלפות בשלטון, מתחילה מלחמה נגד מנהל בית-הספר.

היו"ר א. רימלט:

שר החינוך והתרבות י. אלון: את הנושא הזה שברנו. היום לא מתמנה מנהל אלא באמצעות מיכרז. יש עכשיו בגדי צו על תנאי בבית-המשפט הגבוה בענין אחיו או בן אחיו של סגן שר התקשורת, שטוען שבחרו דרוזי אחר ולא אותו. אמרתי לו: אם אין ברירה - אתמודד בבג"ץ, כי אני בטוח ששם נוכל להוכיח באופן חד-משמעי שהקריטריונים היחידים בבחירת מנהלים ומורים הם הכישרונות שלהם, ולא ההשתייכות המפלגתית או המשפחתית שלהם.

בכל אופן, אני רוצה שתדעו שבשנתיים

האחרונות חלה תזוזה במערכת החינוך הערבית. גם המורים אומרים זאת. בירכא בונים עכשיו בית-ספר מקיף. זה אחד הדברים היפים שמקיימים. אבל סקטור זה הוזנח לא מעט. בצטרך לקדם אותו בקצב מהיר יותר.

אני עובר לנושא חטיבות הביניים.

אשתקד הקימונו 30 חטיבות ביניים. עמדנו כמעט להתברך בעובדה משמחת, שבעיר גדולה כחיפה בעצם הושלם המבצע לגבי כל כיתות ז'. אבל בגלל תקלה של הרגע האחרון שפקדה את בית-הספר היווני-אורתודוכסי, לא יכולנו להשלים זאת בשנה שעברה. רק כדי להשתבח בהשלמת המבצע בעיר לא רצינו לעשות דבר חפוז. השלמנו שם את כל ההכנות.

2.8.1972 - י. אלון

אנחנו מתקדמים גם בערים אחרות. יש ערים קטנות, כמו חולון למשל, שהן בעד הרפורמה, אך הן מעדיפות לעשות זאת בשנה אחת, ולא בשתיים-שלוש שנים. גם זו דרך. בחיפה עשינו זאת בעצם בשנתיים מרוכזות. בתל-אביב זה יקח ארבע שנים עד שנגמור. הייתי אומר שהמבצע יצא מחיטוליו; לא השתחרר מקשייו, הן מבחינת צוותות המורים והן מבחינת מבנים פיזיים.

פה ושם יש נסיונות רציניים לעקוף את עקרון האינטגרציה. השנה היה לנו מבחן משפטי קשה, עם תוצאות חיוביות, ודאי קראתם עליו. הדבר היה בירושלים, כאשר שתי משפחות מסודרות חלקו על זכותנו לשלוח את ילדיהן לבית-ספר אינטגרטיבי. בית-המשפט העליון פסק לטובתנו. זה בעצם מבחינת תקדים חשוב. אם כי יכול להיות שבכל זאת, כדי לסתום פירצה, נצטרך לחשוב גם על תיקון החוק. כי איני מוציא מכלל אפשרות שבפרופורציות אחרות בין בני עדות, ייתכן שבית-משפט אחר יפסוק אחרת. ובכן יש כאן פירצה שצריך אולי לסתום אותה, לפני שנעמוד לפני תופעות שליליות.

בשנה הבאה נפתח גם כן 30 חטיבות ביניים נוספות. זה כרוך במאמץ עצום. עוד לא קיבלתי את הדו"ח המבטח מד"ר חן וד"ר אדלר, שאותם מיניתי כצוות משותף למעקב שוטף אחרי ההישגים והקשיים, הבעיות של הרפורמה. אני מקוה שלפני פתיחת שנת הלימודים אקבל את הדו"ח הראשון בסידרה של דו"חות.

היו"ר א. רימלס: האם הצוות הזה בא במקום הועדה?

שר החינוך והתרבות י. אלון: לא. זו ועדה מדעית שנהנית מחרות אקדמית מלאה. היא עושה את המדגמים שלה וקובעת באיזה אופן היא בודקת. והיא צריכה להביא את דעתה לשר. הצירוף של שניהם מבטיח יתר אובייקטיביות בענין זה. הם מוכרחים יחד לבוא להסכם על הדו"ח. אם יהיו סעיפים בלתי מוסכמים, אני אקרא חוות דעת אחת וחוות דעת אחרת. אני מקוה שאחרי הדו"ח הראשון, הדו"חות הבאים יבואו בקצב יותר מאיר. אבל אי אפשר להאיץ במדענים. הם לוקחים מידגמים שונים. הם רוצים לקחת כיתות בפרופורציות שונות של בני שכבות שונות. הם אינם לוקחים שכונה או עיר שלמה, אלא בוחרים לעצמם מידגמים שונים במקומות שונים, לפי בחירתם. כשאקבל מהם את הדו"ח אדע בדיוק לפי איזו מפה עשו זאת. אלה מידגמים מייצגים. אני מחכה לדו"ח. אני די לא שקט, זה בכל זאת מבצע ענק. לא עשו ניסוי מוקדם. כאן יש מעקב של שני מדענים טובים במקצוע.

מ. יזיד: אני מאד מודאג בקשר לבית-הספר עוזיאל בשכונת התקווה.

שר החינוך והתרבות י. אלון: אפשר לבדוק מצבו של בית-ספר בלי לחכות להם. אם יש דאגה, נבדוק זאת בעצמנו. הם לא בודקים מוסד זה או אחר, את זה עושה הפיקוח. מה שהם צריכים לבדוק זה אם בכלל ענין הרפורמה זה דבר טוב מבחינת הישגים לימודיים ואינטגרציה וכו'.

יש לנו כבר כ-27% מהתלמידים בכיתות ז'. בשנה הבאה יגיעו לחטיבות ביניים 37% מכלל גיל זה. דבר אחד אני יכול להגיד בבטחון: אין הרעה אצל תלמידי כיתות ז'-ט' בחטיבות הביניים בהשוואה למה שהיה אילו נשארו בבית-הספר היסודי. אני חושב שברוב המקרים יש הטבה. יש גם בעיות.

אני רוצה לדבר על עוד שני אספקטים של האינטגרציה. ענין הגיל הרך מתקדם, יותר בבניה ובהכשרת גננות מאשר במספר הילדים שכבר הולכים לגנונים שמתחת לגיל גן חובה, אם כי יש גידול, פחות ממה שרצינו. אני מאמין שנרגיש את הגידול המוחשי מתשל"ג ואילך. עד כה לא היו מבנים וגננות.

בענין זה האוצר גילה הבנה רבה לנושא. היו גם תרומות לא מעטות. ארגוני הנשים והעיריות גם כן מגלים בזה יוזמה, לא מעט הודות לדחף שלנו. גם הנושא הזה, כמו הכשרת מורים, עלה על פסים שמוכרחים להוליך אותנו עד להשלמת המבצע.

2.8.1962 - י. אלון

יש אצלנו לבטים גדולים אם לתת לזה איזה מעמד חקיקתי. בעצמנו לא סיכמנו אפילו מחשבה עקרונית, לכן אינני רוצה להקדים ולדבר על זה. אנחנו יורדים במערכת הרגילה עד גיל 4 ו-3. יש הסכם בין המנהלים הכלליים של משרדי החינוך, האוצר, הסעד והעבודה, שגם מעונות יום לגילאי 2 יהיו בטיפולו של משרד החינוך והתרבות. אמנם עוד יש ויכוח ביני ובין שר הסעד על הפירוש של אחת ההחלטות. זה יבוא לסיכום בממשלה באחד השבועות הקרובים. אינני מעלה על דעתי שילדים בני שנתיים לא יהיו בטיפולה של מערכת החינוך. כי דוקא בגיל זה הגישה הפדגוגית הנכונה לילדים היא מחרעת. גם פה יש בעיה של אינטגרציה. בינתיים אנחנו מספלים בהכשרת מספלות.

אנחנו שואפים שכל מה שנוגע לילדים מגיל שתיים עד גמר בית-הספר העל-יסודי יהיה בידי מערכת אחת, כמובן מחולקת לחטיבות, אבל מודרכת על-ידי מרכז אחד. אחרת יש סכנה.

לגבי הנוער העובד - גם פה יש לנו הסדר יפה עם משרד העבודה, שילד שלומד ועובד בעת ובעונה אחת, נמשתכר, הוא נמצא בפיקוח משרד העבודה, בתיאום עם משרד החינוך. זה בעצם נוגע לחוק החניכות. אבל ככל שהדבר נוגע לכיתות קלש של ילדים בעייתיים, את זה עושה משרד החינוך והתרבות, ובענין זה אני מוכרח להגיד שההישגים הראשונים הם למעלה ממה שציפינו. אני מתכוון להישגים של הילדים עצמם. הגענו לדרגת תיאום כזאת בין משרדי החינוך והעבודה, שזה כמעט כמו שני אגפים של אותו משרד. אני אומר זאת בסופוק. כי כשאני הייתי שר העבודה ומר ארן ז"ל היה שר החינוך, לא הגענו לדרגה כזאת, בגלל שנינו. עכשיו הגענו לדרגה גבוהה של תיאום.

מה ההסדר בקשר למעונות יום?

מ. פרוש:

שר החינוך והתרבות י. אלון: ההסדר שאני חותר אליו, ועל זה יש לי ויכוח עם שר הסעד, הוא שבעצם גם התקציב או ההשתתפות בתקציב של בניית מעונות יום יעבור את משרד החינוך. היום זה מחולק לשלושה משרדים: משרד העבודה מעוניין בנשים עובדות - אז הוא גורם; משרד הסעד מעוניין במשפחות שהן בגדר של מקרי סעד - אז גם הוא גורם; משרד החינוך מעוניין, כי הוא רואה את הילדים כחניכיו. אז באמת כל משרד רץ לאוצר, כל אחד מצליח להשיג מה שהוא מצליח להשיג, ויש אי-בעימות גדולה. ובכן על דעת השרים הטלנו על המנהלים הכלליים של משרדים אלה להגיש תכנית. הם הגישו תכנית פה אחד. יושב-ראש הוועדה היה ראש אגף התקציבים במשרד האוצר. ההמלצות שהוגשו פה אחד היו, שכל נושא מצדו החינוכי, מצד הפיתוח והתקציב, עובר למשרד החינוך. שר הסעד מערער על ענין התקציב. הוא רוצה שכל משרד ימשיך בתקציב שלו, תוך תיאום בין המשרדים. בשיחה משותפת שהיתה לנו בדורג של שרים אצל שר האוצר, אני הסכמתי לעשות פשרה, שהתקציב שכבר אושר לשנה השוטפת יישאר בכל משרד; אבל לגבי שנת הכספים 1973 - לקבל את החלטת המזכ"לים. כנראה שזה יצטרך לבוא או לאישור הממשלה או לפסיקה של ראש הממשלה. עוד לא החלטנו. על כל פנים יש הידברות בלתי פוסקת.

ככל שאני שומע, קורא ולומד יותר, ומקיים שיחות עם חברי לעבודה, אני משוכנע שבענין החינוך בגיל הרך עלינו על דרך חשובה מאד בחינוך, עד כדי כך שאילו לא פחדתי שאפסיד את כל העסק, הייתי נותן עדיפות לחינוך חובה חינוך לגיל 4 יותר מאשר לכיתה י'. אני חושש שאם אעלה את זה, אפסיד גם את י'. ובכן אני מעלה אפשרות אחרת, שבאופן מדיני, על-ידי החלטת ממשלה והבאת הדבר לוועדת החינוך של הכנסת, ננהיג את כל הכללים המקובלים בשכר לימוד מדורג כלפי הכיתות העל-יסודיות - לגבי הגנים שמתחת לגיל גן חובה. כלומר זה לא יהיה חובה, אבל זה חינוך: חינוך לאלה שאינם יכולים לשלם, או מדורג, לפי הכנסה מוצעת לנפש. כאן יש לי יותר בטחון שהמשפחות ישלחו את הילדים לגן. במשיך בענין זה כמפעל גדול. זה מפעל רב-שנתי קבוע.

ההורים מגלים בזה ענין, וכן הרשויות

המקומיות. גם ארגוני הנשים, שבלעדיהם לא היינו מתגברים. מסירותם של ארגוני הנשים רבה, כולל נכונות להוציא כסף.

אם אינני טועה, למעלה מ-80% מכלל אוכלוסיית הטיפוח כבר נמצאים בגיל 4 בגן; בגיל 3 - 50%. לקראת פתיחת שנת הלימודים אני מוכן להביא מספרים של אוכלוסיית התלמידים בכל השכבות.

ח. גרוסמן: כפי שראיתי באוכלוסיית הטיפוח, הגנונים שמקימים ארגוני הנשים הם לרוב עם יום ארוך, עם מנוחה וכו'. איך זה יהיה כשזה יעבור למשרד החינוך?

שר החינוך והתרבות י. אלון: לממשלה אין הבדל מאין בא הכסף. בסופו של דבר זה מאותו כיס. אין כוונה להרע תנאים. אנחנו הרי רוצים להגיע ליום חינוך ארוך. אנחנו יותר מעריכים יום חינוך ארוך מאשר יום לימודים ארוך. זה נושא אחר. כל המערכת צריכה לעבור יותר ויותר לשעות נוספות אחר הצהריים, קל וחומר לגבי הגילאים הנכונים. אין כוונה שכאשר זה יעבור לרשות אחרת, יחסכו תקציב. הכוונה היא לרכז את זה במקום אחד.

אני רוצה לעבור לנושא אחר. יש אצלנו התפתחות מרשימה בנושא של חוגים שוחרי מדע. רץ הבוקר ישבת עם פרופ' קצ'לסקי, שהוא הרוח החיה בנושא זה. אין בידי כל המספרים. אבל הסיכום שקיבלתי ממנו כאיש מדע שאיננו זר לענייני חברה, הוא שבשנתיים האחרונות, גם תקציבית, גם מספרית וגם מבחינת הרמה, נפרצה דרך רחבה. לפני שלוש שנים התקציב שלהם היה 50 או 60 אלף לירות; אשתקד והשנה התקציב שלהם עלה ל-250 אלף לירות. לשנה הבאה הם מבקשים למעלה מחצי מיליון לירות. מסתבר שבנינוער בכיתות על-יסודיות מגלים עניין גובר והולך במאמץ עצמי נוסף לאחר הלימוד הפורמלי, בנושאים שונים במדע. מסתבר שיש אנשי מדע לא מעטים, ביניהם דוקטורנטים רבים, שברצונן, לא תמורת תשלומים גבוהים, מתמסרים לקורסים מיוחדים לנוער שוחר מדע, לרוב סביב אוניברסיטאות, עם מחנות קיץ שמסלבים יחד קיט ועיון. פרופ' קצ'לסקי רוצה, בעזרת המנגנון שעומד לרשותו במשרד שלנו, לפזר את זה יותר על פני הארץ, כולל ישובים ערבים. כבר התחלנו ברעיון שבגליל. מ-60 תלמידים שהתחילו, נשרו רק 10. הוא רוצה שבערים ובישובים, כמו ישובי התשיסבות או ישובי פיתוח שהם רחוקים מאוניברסיטאות, במקום להסיע תלמידים אל האוניברסיטאות - נסיע דוקטורנטים ומרצים אליהם, כשעל-יד אחד מנתי-הספר התיכוניים נקים חוג כזה של כלל מערכת החינוך באותו אזור, אם זה יהיה בערים, או באזורי התשיסבות. העניין יורחב גם לגבי הכשרת המרצים והתלמידים על האספקטים החברתיים של המדע, כלומר לא רק המדע כדבר לעצמו.

בחנוכה מתכננים ימי עיון ארציים של הדוקטורנטים שמשתתפים בחוגים אלה, כדי להעמיד אותם על המשמעות החברתית של הנושא הזה, תפקידו של המדע בקידום החברה, תפקיד החברה בקידום המדע, ההזדויות בין שני אלה, הבעיות המוסריות שטפונות בשטח העצום הזה.

אני מאמין שבתשל"ג סוף סוף נצא מתחום הדיבור ונעבור לתאום המעשה, על פי אותו נסיון שהצטבר בהצלחה רבה בשנתיים האחרונות במדע, גם לגבי נושאים הומאניים, כמו ספרות והיסטוריה. במדעי היהדות פרופר, בכל האספקטים של הלימודים הדתיים, זה נעשה כמעט כל ימי השנה על-ידי תוספת מאמץ שלהם, מעבר לשעות שאנחנו נותנים להם.

אני מדגיש את זה כדי להעמיד אתכם על אותו דבר שאני מתחיל להיות מודע לו יותר ויותר. כשאישרתי להם תקציב יותר גדול, התכוונתי לזה. אבל זה מצדיק השקעות יותר גדולות. כולנו מאמינים בשילוב שבין אינטגרציה ואינדיבידואליזציה. אבל יש קצת סתירה בעניין לא פעם. כי כאשר הכיתה היא בינונית או פחות מבינונית, ויש בה כמה תלמידים מצטיינים, יש כאלה שאומרים שזה בולם את ההתקדמות שלהם. אני לא כל כך מקבל את זה. לעתים תלמיד מצטיין בחברה פחות מתקדמת, כשהוא הופך כתובת לבקשת עזרה ועצה, זה אולי מפעיל אותו יותר מאשר אילו היה בחממה של גאונים. אבל זו בעיה שהחינוך יתלבט בה ככל שהדמוקרטיזציה של החינוך תלך ותגבר. לא נוותר על אינטגרציה, אבל לא נוותר על התקדמות היחיד. אין לנו זכות לבלום אותו. יכולים לכפות על הורים שילדים מרמות ושכבות שונות ילמדו באותה כיתה; אין לנו זכות לקפח תלמיד שיכול להגיע להישגים גבוהים, נוסף למאמצים שנעשים על-ידי מערכת החינוך בכל השלבים.

בהרחבת ההיקף של נוער שוחר מדע אנחנו בעצם מעניקים אפשרות נוספת לתלמיד המוכשר, והמוכן להשקיע מאמץ, להגיע להישגים נוספים, בלי שזה יפגע ברעיון האינטגרציה.

2.8.1972 - י. אלון

האנשים שעוסקים בזה, גם במשרד וגם באוניברסיטאות, מאד פתוחים לתלמידים מאוכלוסיית הטיפוח. אמר לי פרופ' קצ'לסקי שמספר התלמידים מאוכלוסיית הטיפוח הולך וגדל משנה לשנה. שמחתי לשמוע זאת. היום אני הולך לבקר בשני מחנות כאלה, בירושלים וברחובות, לראות את התלמידים. לא בודקתי זאת לפני עדות. אבל באים לשם מערי פיתוח, באים גם ערבים, שפעם לא באו. הנהגנו שם מה שמקובל בשכר לימוד מדורג. גם התלמיד משתתף בזה. אם התלמיד פטור משכר לימוד, הוא פטור גם מהשתתפות במימון חלקו במחנות הללו. המימון בא משלושה גורמים: משרד החינוך, האוניברסיטאות, והתלמידים - לפי שכר לימוד מדורג. ישנם תלמידים שמושכים אותם לשם, אפילו אם הם קצת למטה מהמקובל, כדי לתת להם הזדמנות.

הדבר הזה הופך להיות מערכת שלמה שתעזור

לנו גם ביותר אינדיבידואליזציה של החינוך בהישגיות. אם נצליח גם לתת לזה ממד חברתי מוסרי, כפי ששוקדים על כך החל משנת לימודים זו, כי אז אולי נכין את דור המדענים של העתיד גם על בסיס חברתי מוסרי איתן יותר.

לגבי הרארצון - נתבקשנו על-ידי ועדת

השרים בראשותו של השר בורג להתאים את מבנה המחוזות של משרד החינוך והתרבות למבנה המחוזות הרגיל המקובל במדינה, כדי שתהיה זהות בין המחוזות. אמנם אני חולק על דעת ועדת השרים לגבי מחוז אחד; מסכים אתה לגבי מחוז שני, אבל מקבל את דינה לגבי שני המחוזות. אני חושב שמחוז הצפון היה צריך להיות מחוז אחד גדול, לרבות חיפה, מהים התיכון עד רמת הגולן. אבל זה הובא לוועדת בורג, היא פסקה שיש לחלק, וחילקנו. הוא הדין לגבי מרכז הארץ. כאן אני חושב, לאחר נסיון שהיה לנו השנה, שועדת השרים צודקת. החלטנו על חלוקת המחוז הגדול הזה, שהיווה כמעט מחצית אוכלוסיית הארץ, לשני מחוזות: אחד יהיה מחוז תל-אביב ובנותיה, מהרצליה ועד חולון ובת-ים, כולל גוש דן, כלומר גבעתיים, רמת-גן, בני-ברק; ואילו כל הפריפריה של תל-אביב, מזרם לחדרה עד אשדוד - זה יהיה מחוז המרכז, כולל לוד, רמלה ופתח-תקוה. זה זהה למבנה המחוזות של משרד הפנים (משטרת ישראל וצה"ל בנויים אחרת). אנחנו נתאים עצמנו ליתר משרדי הממשלה.

לקראת שנת הלימודים הבאה עלינו למנות

מנהל מחוז נוסף. יש לנו מועמד מצויין ממערכת החינוך העל-יסודית. קבענו כלל שבכל הנהלת מחוז מוכרחים להיות גם אנשים שבאים ממערכת החינוך היסודית וגם אנשים שבאים ממערכת החינוך העל-יסודית. במקום שיש מנהל מחוז ממערכת החינוך היסודית - יש מפקח מחוזי ממערכת החינוך העל-יסודית. ולהיפך. וזאת בלי שחילקנו את זה ללטיפונדיות של ארגוני המורים וההסתדרויות. המנהל הכללי צוהג לקיים מערכת התייעצויות, תוך שמירת הפרוגטיבה של המשרד למנות את מי שנחוק. בשנה הבאה יהיה לנו מחוז נוסף. אני חושב שזה יהיה לברכה. אינני יכול לומר עדיין שהמחוזות כבר עומדים על רגליהם באותה רמה שהייתי רוצה. וזה לא באשמת מנהלי המחוזות, אלא בגלל העובדה שלא הצלחנו עד עכשיו להעמיד לרשותם את כל כוח האדם הדרוש כדי לנהל מחוז, שהוא משרד חינוך בזעיר אנפין, אזורי. זאת כוונתנו. וככל שאנחנו מעמיסים יותר על מנהלי המחוזות, ואנחנו מכבידים עליהם - אנחנו מרגישים את ההקלה במשרד הראשי ואת היעילות בשטח. אבל האמת היא שאנחנו מנצלים אותם פיזית, ומנצלים לרעה את הסבלנות שלהם.

הממשלה החליטה בשעתו להקפיא את מספר

המשרות הממשלתיות, ומינתה ועדה מיוחדת בראשות השר שם-טוב, שרק היא מוסמכת לקבוע תקנים חדשים. אנחנו עומדים להתייצב יחד עם נציבות שירות המדינה בפני ועדת שם-טוב, עם שורה של הצעות, לאחר שבעצמי הוצאתי כמה תביעות חיוניות, אבל מתוך התחשבות במצב הכספי, ועם עדיפות לחיזוק המחוזות. הקונצפציה של המחוזות הוכיחה את עצמה. אם רוצים שהמחוז ימלא את כל הפונקציות שהמשרד מטיל עליו, מוכרחים לתגבר אותו בכמה משרות. אז אוכל לומר שהריאורגניזציה, שבמרכזה עמדה הקונצפציה של ביזור, מוכיחה את עצמה, והיא תוכיח את עצמה ביתר שאת כאשר המחוזות יהיו מוכנים לשאת במעמסה הכבדה הזאת.

הערה אחרונה לגבי החינוך הגבוה. אתם

הייתם שותפים לחקיקת חוק המועצה להשכלה גבוהה. אז הסברתי בהרחבה את מדיניות המשרד בנדון. אולי קראתם בעתונות לפני שבוע-שבועיים שכמה אוניברסיטאות, בר-אילן ותל-אביב, הביעו ספקות, ואפילו התנגדות, מחשש שהריאורגניזציה בחינוך הגבוה תתן סמכות יתר לממשלה ולשר החינוך,

2.8.1972 - י. אלון

ותהיה בה פגיעה בחרות האקדמית. מטבר שגם אקדמאים מפורסמים זקוקים לשעור אלפנטרי בכוננות ובמשמעות של חוק. הזמנתי למועצה להשכלה גבוהה את כל נשיאי האוניברסיטאות והרקטורים. כולם התייצבו. זה היה מעין עימות בינם לבין המועצה. המועצה מונה 25 חברים; שני-שלישים מהם באים על פי החוק, מהאוניברסיטאות. שר החינוך והתרבות, שהוא יו"ר המועצה על פי אותו חוק, מתייעץ עם ראשי האוניברסיטאות על מועמדים אפשריים, והוא ממליץ בפני הממשלה, שממליצה בפני הנשיא, מי יהיו חברי המועצה. כשליש הם אנשי ציבור שגם הם עוברים את הפרוצדורה של המלצת השר בפני הממשלה, והחלטת הממשלה שמוגשת לאישור הנשיא, והוא שממנה אומתם. ומצפים מהם שברגע שהם יושבים סביב שולחן המועצה להשכלה גבוהה, אין הם מייצגים את מוסדותיהם. במקרים רבים אתה רואה שנים-שלוש אנשים מאותה אוניברסיטה מתבטאים באופן שונה ומצביעים באופן שונה. כלומר הגענו לכך שהמועצה דנה לגופו של ענין. אם בממשלה שרים מאותה מפלגה מצביעים באופן שונה, קל וחומר כשאתה מגיע לאנשי מדע ורוח שהם אמונים על חרות אקדמית.

אשר למועצה החדשה - אף אחד שהיה חבר בשלוש קדנציות לא נבחר מחדש; פרט לשנים שהיו רק קדנציה אחת והמשכנו את עבודתם - כולם חדשים. זו מועצה מאד פעילה, מאד רוצה לקבוע ולהשפיע. לכן כשבאה ועדת הנשיאים, היא באה להתווכח עם המועצה וגם עם יו"ר המועצה.

העימות היה בעיקר עם פרופ' שלון, שהיא יו"ר ועדת שלון שנתמנתה על-ידי המועצה לעבד את הקריטריונים בדבר ועדת ההקצבות.

היו"ר א. רימלש: אני חושב שעצם ועדת ההקצבות עוררה שאלות.

שר החינוך והתרבות י. אלון: רק על זה הם שאלו. הם העדיפו ששר החינוך יטפל ישירות בעניני תקציב. הם העדיפו כל צורה, רק לא את ועדת ההקצבות. אבל הסיכום הוא שהחלטה על ועדת ההקצבות, שנתקבלה קודם לכן, בעינה עומדת. ועדת ההקצבות שתמנה בקרוב תזדקק לשנתיים כדי להיערך לקבלת מלוא האחריות - א) על המלצות בדבר תכנון ופיתוח מערכת החינוך הגבוהה; ב) חלוקת התקציב השוטף. סוכם שבשתי שנות התקציב הקרובות שר החינוך יטפל בזה במישרין, אם כי בידיעת המועצה להשכלה גבוהה. ובעצם אנחנו כבר עובדים אתם על תקציב השנה הבאה. הנשיאים הביאו הצעה די אחראית. הם הציעו בעצם להקפיא את התקציבים, פלוס גידול ריאלי של 3%, והתייקרויות. ולפרוט שהותיקים הם רוב - הם הציעו תקציב פיתוח מיוחד לאוניברסיטאות הצעירות, כמו אוניברסיטת חיפה ואוניברסיטת הנגב. ובכן אנחנו לא רחוקים זה מזה. אני חושב שנפרדנו מהם בהבנה יותר גדולה מאשר כשנכנסנו לישיבה.

בשנה האקדמית היוצאת הגענו להחלטות הבאות: א) ועדת ההקצבות תקום. זו החלטה שאין עליה ערעור. זה על דעת המועצה להשכלה גבוהה, ובאישור הממשלה. ב) הקריטריונים לעבודת ועדת ההקצבות ייקבעו תוך הידברות בין ועדת ההקצבות וועדת הנשיאים, שמופיעים כנציגות מוסמכת, כארגון יציב. והקריטריונים בסופו של דבר יבואו לאישור המועצה להשכלה גבוהה.

מה שכבר מקובל על המועצה הוא: מה שנוגע לתקציב השוטף - הרי יו"ר ועדת ההקצבות ימלא את התפקיד שממלא עכשיו הגזבר של משרד החינוך והתרבות. הוא, בעצה אחת עם ראשי המוסדות להשכלה גבוהה, יכין את התקציב הכולל המחולק לפי כל מוסד ומוסד. הוא יצטרך קודם כל לשכנע את שר החינוך שזה התקציב הדרוש. תפקיד השר נשאר כבעבר. הוא צריך להיאבק בממשלה, באוצר, בוועדת הכספים, על העוגה הגלובלית. ברגע שיש לו תקציב גלובלי, הוא מעביר אותו חזרה לוועדת ההקצבות, והיא מחלקת אותו, ועל זה אין ערעור, לא בפני השר, המועצה או הממשלה. וזה על דעת המועצה. היא אינה רוצה להתעסק בערעורים על תקציב. לעומת זאת, תכנון החינוך הגבוה, שיעובד על-ידי ועדת ההקצבות, שתפעיל לצורך זה מכונני מחקר ותמנה ועדות משנה כדי להחליט אם נחוצים מוסדות או מחלקות; אישור תכנית האב או כל תכנית מפורטת להקמת פקולטה חדשה או אוניברסיטה חדשה - שעונים החלטת המועצה. המועצה מעבירה את זה לאישור סופי של הממשלה.

אחד הנושאים שנצטרך לדון בהם בקרוב בדבר פקולטה חשובה חדשה - זה בית-ספר לרפואה. המועצה קיבלה בקשה משני מוסדות, מאוניברסיטת בר-אילן ומאוניברסיטת הנגב. המועצה ייפתה את כוחי למנות ועדה בראשותו של פרופ' פלדמן ממכון וייצמן למדע. הוא אובייקטיבי. הועדה עושה מחקר, בעוד חודשיים נקבל מהועדה את ההמלצות- (א) אם יש להקים בית-ספר נוסף לרפואה; (ב) אם כן - היכן.

ג. אליעד: היכן - זה גם שיקול מדיני, לא רק תקציבי.

שר החינוך והתרבות י. אלון: הנושא יונח בפני המועצה להשכלה גבוהה, היא תעניין בהמלצות ועדת פלדמן. יביאו בחשבון את הצרכים הרפואיים, הציבוריים, ההתיישבותיים, המדיניים והממלכתיים. המלצת או החלטת המועצה להשכלה גבוהה שעונה אישור הממשלה. כלומר שההנחה היא שבמרוצת שנה חודשים מהיום נוכל להביא לממשלה או להכריע בממשלה על אותה המלצה שהמועצה להשכלה גבוהה תמליץ, שאני עוד אינני יכול לדעת מה היא תהיה.

היו"ר א. רימלט: או ערעור של מוסד.

שר החינוך והתרבות י. אלון: נכון. המועצה יכולה להחליט שאין מקימים בית-ספר נוסף, והממשלה - כן. יש לזה תקדים. בית-הספר לרפואה קם על-ידי החלטת ממשלה, בניגוד לדעת הרוב ששלל את הקמת בית-הספר לרפואה בועדה שחקרה את הנושא. אני סיפלת אי בניושא, הבאתי את זה לממשלה, ובממשלה היה רוב בניגוד להחלטת הועדה שהיתה מורכבת מרופאים ואנשי ציבור. אינני רוצה לנחש מה תהיה המלצת ועדת פלדמן.

כפי שידוע לכם היה משבר כספי. המשבר הכספי באוניברסיטאות לא היה תולדה של השנה היחידה שסיפלה בזה משרד החינוך והתרבות, אלא היו חובות מצטברים במשך שנים לא מעטות, והעדר קריטריונים בחלוקת הכספים בין האוניברסיטאות. כאשר פרץ המשבר הגדול באוניברסיטת תל-אביב, הודעתי מיד גם בממשלה וגם בעתונות ובאמצעי התקשורת שאמנם מדברים על אוניברסיטת תל-אביב, אבל גם מצבם של המוסדות האחרים קשה. לפני שנה וחצי יזמתי את הנושא של קונסולידציה של החוב המצטבר הגדול באוניברסיטת תל-אביב. אמרתי: אני מסכים שיהיה דיון כולל על כל המוסדות, מהותיק שבהם, הטכניון, ועד לצעיר שביניהם. כתוצאה מכך גדל התקציב של ההשכלה הגבוהה ב-51 מיליון, מתוכם 48 או 48.5 מיליון לחלוקה, והיתר לכמה הוצאות הקשורות במשרד בהשכלה גבוהה.

על פני החלטת הממשלה, ובעצה אחת עם ועדת הנשיאים, אנחנו מעבדים עכשיו תכנית א' לחסכון משמעותי; ב' למעקב אחר ההוצאות, כדי שלא ייווצרו הפתעות חדשות של מסבירים כספיים באוניברסיטאות.

הערה אחרונה לגבי ועדת הנשיאים. נשיאי האוניברסיטאות, עם הרקטורים או בלי הרקטורים, נהגו בעבר להתכנס כל אימת שהיתה צפה איזו בעיה, לרוב ביוזמה של מישהו מהם. זו לא היתה תופעה ממוסדת. לעתים גם ההיזברות בינם לבין עצמם היתה קשה בגלל יחסי תחרות. זה יהיה קיים תמיד. זה הפריע לא מעט ביחסים בין המוסדות, בינם לבין עצמם. כשנכנסתי לעבודתי זימנתי לשיחה פרטית את כל ראשי המוסדות. הצעתי להם להקים את ועדת הנשיאים כמוסד של קבע. למדתי זאת מהאנגלים. באנגליה קיים מוסד וולונטרי של "וייס צ'נסלורס אנד פרינסিপלים" של האוניברסיטאות, והם בעצם דה-פקטו הארגון היציג של המוסדות להשכלה גבוהה, כלפי הסטודנטים, כלפי הממשלה, כלפי ועדת ההקצבות שלהם. וזה מוסד חשוב מאין כמוהו, אם רוצים שיהיה קצת סדר בג'ונגל הזה. נשיאי האוניברסיטאות כאן קיבלו את ההצעה ברצון. הם אמרו: אדרבה, אולי השר יקבע מי יהיה היושב-ראש התורן הראשון. קבענו שבכל שנה יתחלף היושב-ראש. הצעתי שזה יהיה לפי הותק, שהיושב-ראש הראשון יבוא מהמוסד הותיק ביותר. יצא שהיושב-ראש הראשון היה מר גולדברג. לפני חודש הסתיימה השנה הראשונה. עכשיו היושב-ראש הוא מר הרמן. בשנה הבאה יבוא השלישי לפי הותק. המיסוד הזה הוא חיובי. עכשיו, לפי בקשתם הם דנים בהצעה נוספת שהעליצו אותה במשרד. הם קצת מתקשים בה, אני מייחס לה חשיבות עצומה, להקים במשותף מרכז ארצי לרישום סטודנטים, תוך מתן זכות לסטודנט לקבוע בפניה שלו את סדר העדיפויות של

של הדיסטריפלנות שהוא רוצה ללמוד בהן והמוסדות שהוא מעדיף ללמוד בהם, באופן שיפסק המשחק המוזר הזה, שסטודנטים נרשמים לפחות בשתי אוניברסיטאות, לעתים בכולן, הם מוכנים להפקיד דמי הרשמה ולאבד אותם. סטודנט שמתקבל במוסד אחד אינו מודיע שהוא נתקבל. ועד שהמערבולת הזאת מצטללת ויודעים בכלל כמה סטודנטים יש באוניברסיטה, מי כן התייצב ומי לא, עובר זמן רב. פעם אמרתי בתשובה לסאילתה בכנסת שבמקרים רבים מאות תלמידים שנתקבלו לא הופיעו באף אחת מהאוניברסיטאות, ומאות שביקשו ויכלו להתקבל - לא נתקבלו, כי המקומות היו תפוסים כבר. ואין כתובת מרכזית שתווסת את זה, בלי לפגוע בזכות הסטודנט לקבוע את העדיפות הזאת.

האוניברסיטה העברית בתנה את ברכתה להצעה זו. אוניברסיטת תל-אביב גם כן. אם נגיע להסדר כולל כזה, זה יהיה לטובת התלמידים והאוניברסיטאות. ואם נמכן את זה על-ידי שאלון מוסכם, אז גם נוכל לתת תשובות מהירות לכל הגורמים הצוגעים בדבר, כולל בעיות הטטיפנדיות וההלואות שהם רוצים לקבל מהקרן המרכזית. אנני מקוה שעל-ידי ועדת הנטיאים נתגבר על זה.

גם אשתקד המשכנו במפעל של קורסים קדם-אקדמיים לאוכלוסיית שיפוח, שאין להם תעודת בגרות או שיש להם תעודת בגרות לא מספקת. זה הפך להיות אחד הדברים המעניינים ביותר, ואנני ברסיטאות נוספות מצטרפות לפעילות זו בשנה הבאה.

היו"ר א. רימלט: אני מודה לשר החינוך על סקירתו. בעבור עתה לשאלות והערות של חברי הועדה.

ז. הרמן: בקשר לגיל הרך - אנני פחיבת את ההתקדמות ואנני מאד מרוצה. אבל כמעט מדי יום אנני שומעת על תקלות שקטורות במיוחד בבטייה של חוסר כוח אדם מתאים. שמעתי אפילו על אנשים שמוציאים את ילדיהם מהגנים בגלל הרמה הנמוכה, ומדובר במיוחד בגיל שמתחת ל-3. אנני רוצה לשאול באיזו מידה דואגים להכשרת כוח אדם לטיפול בילדים מתחת לגיל 3. זה דבר חשוב ביותר. עד כה לא ייחסו לזה את החשיבות הדרושה. הצד החינוכי היה חלש מאד. באיזו מידה יש אפשרות להרחיב את המאמצים להגיע לכוח אדם מוכשר יותר, ובמידה לתת לגנות לגילאי 3-4 מעמד שיפיע על רבים יותר לפנות לזה. גם בחורים יכולים להיות גננים. יש להקנות להם את ההרגשה שהם נכבדים למקצוע כבוד.

דיברת על המכללות ועל סמינרים למורים. זה קטור באותה בעיה של כוח אדם. לא נצעת כלל בבטייה של המכללה הכללית. האם אפשר לשמוע על כך כמה מליים?

בקשר למכללות - הבינותי שיש בעיה של המרצים, הדרושה שלהם להיות שונים למרצים באוניברסיטאות. באיזו מידה יש סגל קבוע במכללות? באיזו מידה המכללות משתמשות במרצים מהאוניברסיטאות, שהם כאילו מוצגים להם, כלומר עוסקים בזה כמשרה שניה או אפילו שלישית? ופשוט כך זה לא נותן לתלמידים את מה שנחוץ לתת להם, כי המרצה רץ במקום למקום, ואינו רואה את זה כתפקיד המרכזי שלו.

היו"ר א. רימלט: אנני רוצה לשאול כמה שאלות. בקשר לחשיבות הביניים - בבתי-ספר מסויימים בחשיבות הביניים יש ממונה. בשום מקום לא נקבע מה סמכויותיו, מה היחס בין המנהל של מוסד שש-שנת וביין הממונה על חשיבת הביניים. יש גם שיטות שונות. בחיפה למשל אין ממונים, יש אנשים שמטפלים בחשיבות הביניים. אנני חושב שזה הסדר טוב. פעם חשבנו שיהיה סגן מנהל. אבל יש בעיה עם הממונה, בעיקר בבתי-ספר עיוניים שש-שנתיים. במקומות רבים המנהל עוסק בחשיבה העליונה, משום שאינו רואה בחשיבת הביניים תשתית העוברת באופן אוטומטי אליו, כי הרי לפי ייעוץ והכוון ילכו תלמידים לבתי-ספר קלאיים, מקצועיים וכו'. אף-הגדרת הסמכויות יוצר בעיה. אם יש יחסים טובים בין המנהל והממונה - זה בסדר. אבל הדבר איננו כך בכל בתי-הספר.

בחיפה יש אינטגרציה טובה. אבל מה שקורה שם הוא שבאים תלמידים מכמה בתי-ספר בעיר התחתית לבית-ספר אינטגרטיבי טוב בהר הכרמל, ונוצרות בעיות קשות בגלל הפיגור המצטבר. האם לא כדאי להנמיג בבתי-הספר החלשים שבהם יש הרבה ילדים טעונים שיפוח, שנת לימודים מאורכת לבוגרי כיתות ו'. הילדים האלה ילמדו זניח עוד שלושה שבועות, בהם ילמדו באופן אינטגרטיבי, כדי שהפיגור יהיה יותר

מר בר-חמה:

למעשה זה ניתן.

היו"ר א. רימלט:

לא בכל מקום. ולדעתך זה דבר חשוב.

לגבי בתי-ספר לנערים עובדים - שר החינוך יסכים אתי שהלימודים בחשיבת ביניים בכיתה ט' הם משמעותיים יותר, על מנת לאפשר לנער לבחור לו אחר כך מסלול מקצועי. שנית, האם השר צתן את דעתו לנשירה הגדולה מבתי-ספר לנערים עובדים? אם בבת-הספר הפורמליים אין עדיין המנגנון הדרוש כדי לעקוב אחר הנשירה ולאחר את התלמידים, הרי בבתי-הספר לנערים עובדים לא התחילו בזה עדיין. דברתי עם שני מנהלי בתי-ספר, לא עשיתי סקר ארצי, והתברר שהנשירה הרבה יותר גדולה במשך הזמן הקצר מאז שהחוק קיים, מאשר מחשיבות הביניים. כי לא רואים בזה אותה חובה, לא כלפי ההורים ולא כלפי התלמידים. אני חשבת שחוק חינוך חובה לכיתה ט' לא צריך להקבצו על-ידי תחליף איזה שהוא, ותהיה כוונתו הרצויה ביותר. הבעיה קיימת.

בענין הריאורגניזציה - מה חשב משרד החינוך מלכתחילה? האם ועדת בורג הוקמה בגלל ערעור על קביעת המחוזות, או שנתהוו סיבוכים ושר החינוך ביקש שועדה תפסוק בזה?

שר החינוך והתרבות י. אלון:

לא. זו ועדה שנתבקשה על-ידי הממשלה לעבוד את מבנה המחוזות בארץ לכל המשרדים. חיפה ערערה לפני הועדה. אני אמרתי שאקבל את דין הועדה. במרכז לא היה שום ערעור, אלא אנחנו הגענו למסקנה שזה גדול מדי.

היו"ר א. רימלט:

לגבי מחוז המרכז ותל-אביב - לאור הקשיים והעובדה ששם מרוכזת מחצית האוכלוסייה, אפשר היה לחזות זאת מראש. ואם בכל זאת היתה החלטה, כנראה שהיו ציפויים. לגבי חיפה - ההענין הוא לוקאל-פטריוטיזם.

שר החינוך והתרבות י. אלון:

זו היתה שגיאה שלי. אני רצייתי ללכת לגושים גדולים. ראיתי את גוש הצפון והתברר שטעיתי. לכן ביקשתי מחברי להיענות לבקשת ועדת השרים.

היו"ר א. רימלט:

מה מצב החונכות בחשיבות הביניים? במידה ששוחחתי עם אנשים בשדה, יש בכמה חשיבות ביניים תלמידים שחסר להם איזה דבר, אין להם הרגלי עבודה, הם אינם יכולים בכלל להשתלב. בועדה לבדיקת הרפורמה דיברנו על מוסד החונכות בחשיבות הביניים. איצני יודע אם יש שיקול נוסף לא לעשות זאת. אבל צדמה לי שזאת אחת האפשרויות כדי לעזור לתלמידים מבתי-ספר חלשים, שצריכים לפרוץ מחסום מסויים של הרגלי עבודה, של אפשרות חיפוש במילון או בספר. החונך צריך להקנות הרגלי עבודה. אם אנחנו רוצים שחשיבת הביניים תהיה יותר משמעותית, צריך לחשוב על נושא זה, או אולי על דרך אחרת.

לענין המשכורת למרצים במכללות: אם

הכוונה היא רק למכללות להוראה - אינני יודע אם אפשר לעשות דבר מיוחד. אבל אם מכללה זה מוסד שבו אפשר להגיע גם לתואר ראשון, ולא רק לצבירת נקודות זכות לקראת תואר ראשון - כי אז זה מוסד חינוך גבוה. הענקת תואר ראשון זה בהחלט תפקיד של מוסד להשכלה גבוהה. כיצד יוכל השר להצדיק את זה? אני מציע לשקול פעם נוספת את הדבר הזה.

בהתחלה היו לי ספקות אם תכנון ההשכלה

הגבוהה צריך להיות בידי ועדת ההקצבות. אני פהייב את ועדת ההקצבות. מבחינה פסיכולוגית, אם ועדה זו רוצה למלא את תפקידה מתוך הזדהות, היא נוטה להתעלם מהרבה דברים. היא תביא את המלצותיה למועצה להשכלה גבוהה, אשר מתוך נוחיות או מחוסר זמן חסילה זאת על ועדת ההקצבות. יש להניח שמליאת המועצה תאשר את המדיניות של ועדת ההקצבות, והממשלה תשנה את זה. אני חרד לכבודה של המועצה להשכלה גבוהה, שמא יהיו יותר מדי מקרים שהממשלה תבטל החלטות שלה. לתכנון החינוך הייתי מציע לשקול הקמת גוף מצומצם, מנותק מנושא ההקצבות. ודאי שענין התקציב הוא חשוב, בכל זאת אני מציע לשקול אפשרות זו.

לגבי בחינות הבגרות - משרד החינוך והתרבות מוכרח לאמץ את המוחות הטובים כדי לחשוב מה לעשות שתוצאות בחינות הבגרות לא יתקבלו רק באוקטובר. רוב המסיימים מתגייסים לצבא יש בעיה עם בנות שרוצות ללמוד באוניברסיטה, או אנשי עבודה אקדמית שלשכת הגיוס מייצגת להם ללמוד רפואה, למשל. האוניברסיטה דורשת את הציונים באוגוסט. לא ייתכן שלגבי בחינות שנערכות בחודש יוני - שעד אוקטובר אי אפשר יהיה לקבל את התוצאות. חייבים למצוא דרך לקיצור התהליך, כדי שבחודש אוגוסט יוכל תלמיד לדעת את תוצאות הבחינות.

חשבתם שבמכון הטכנולוגי בחולון נפתרו כל הבעיות. והנה שמעתי מפרופסור אחד שיש בעיות חדשות, קשות. אינני יודע מה הן. אני מבקש לדעת האם יש איזה עניין בין האצטסים שם ובין האוניברסיטה בתל-אביב, או שזאת קפריזה של פישתו, או שרוצים להשיג בקודם זכות נוספת.

ג. אליעד:
אני מצטרף להערת היושב-ראש בענין ועדת ההקצבות. תמיד ליושתי בחרדה את חוק המועצה להשכלה גבוהה, מתוך רצון לשמור על הפתח של יוזמות להתפתחות. אבל בסופו של דבר קיבלתי את הדין. אני חושש שענין ועדת ההקצבות יפגע בכוסר היוזמה. כי היא תהיה דחוקה לחלק הקצבות לכל מיני מוסדות...

שר החינוך והתרבות י. אלון:
התקציב השוטף הוא דבר נפרד לעצמו, הוא אינו קשור בתקציב הפיתוח ומגמות הפיתוח של החינוך הגבוה. אלה שתי פונקציות. ועדה זו עושה עבודת הכנה מדעית שאינה קשורה בתקציב.

ג. אליעד:
בקשר לחומר האנושי הפונה לסמינרים - האם אנחנו באמת מצליחים למשוך לנושא הזה כוחות רציניים, שיוכלו לשאת את המשמיה הזאת? כי זו הרי הבעיה הקשה ביותר. השאלה היא מאין לוקחים את החומר המתאים ולהכשיר אותו כדי להצליח במשימה.

בעיני הבעיקורת על המורים בחינוך העל-יסודי היא רצינית מאוד. יש הרבה משפחות שאין ידן משגת לתת לידיהן את כל השעורים הפרטיים, ויש טענות רציניות מאוד. אמרתי פעם לבנאי נוער אלה שיכתבו מכתב לשר וליושב-ראש הוועדה, ויתרכזו בנושא הזה. יש טענות נוראות על הכושר של המורים, על יחסם ועסירותם. אני מבין שאלה אינם מורים של משרד החינוך, אבל הם בפיקוח משרד החינוך. האם ניתנה תשומת לב מיוחדת לנושא זה? האם הוא נבדק?

באשר למבנאי חינוך בכפרים הערבים - אינני יודע מה הענין עם החמולות, אם הן מפריעות או לא. אבל אם תהיה החלטה רצינית, שתתייב את משרד החינוך לדאוג לכך שבכפרים הערבים ילמדו ילדים במבנים מתאימים, ולא בחדרים ומקומות שאינם מתאימים לשום דבר - לפסוק הענין עם החמולות. אינני חושב שזה צריך להיות קשור עם החמולות. תמיד נתקלתי בבעיות שאין בוננים.

שר החינוך והתרבות י. אלון:
הם רוצים שהכל ייבנה על-ידי הממשלה ואינם מוכנים לעשות מה שעושה ישוב עברי בענין זה.

ג. אליעד:
נכון. ובכל זאת אני חושב שמשרד החינוך חייב להבטיח מינימום כלשהו. יש לי ספקות אם נעשה המאמץ הממפיק כדי לפגוש את הבעיה הזאת אפילו מבחינת הבטחת המינימום. אין להיאחז בטיבות האובייקטיביות הצודקות, שהערבים אינם מוכנים לעשות כלום. אבל מדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה המשך של מצב כזה של מבני בתי-הספר בכפר הערבי.

אני רוצה לברך את השר על ההתקדמות לגבי הטיפול בגיל הרך. זו היתה התחייבות אישית שלך שתוך שנתיים תדאג לכך שהענין יוסדר (י. אלון): חמש שנים, אבל זה מתקדם מהר. אם נוכל להקדים, רק בשמח). אני מקוה שנוכל לשמוע גם סטיסטיקה.

מ. י. ד. י.:

אתחיל מענין הגיל הרך. שמענו כאן ש-80%
מבין טעוני הטיפוח גילאי 4 נמצאים
במסגרת. אך המספרים אינם מתחלקים באופן שווה בכל חלקי הארץ. ישנם
מקומות שבהם האחוז הוא רק 20%, אני רוצה לשאול האם יש למשרד החינוך
רשימה של סדר עדיפויות, איפה להקים את המוסדות הללו, או שהוא הולך
בעקבות ארגוני הנשים, כלומר איפה שהן מסוגלות להקים מוסד - שם הוא
מוקם?

האם יש היום מעקב אחרי ילדים נושרים
ואיתורם במועד? הפנתי מספר שאלות למשרד החינוך על מקומות שונים שבהם
יש נשייה של ילדים. אמנם שולחים התראה להורים, הם אלה אינם רגישים
לבושא, והילדים מסתובבים ברחובות. האם נעשה מאמץ לאתר את הילדים האלה
בעוד מועד?

נפגשנו כאן עם חברי מועצת התלמידים
המרכזית של תל-אביב, שמענו מהם הרבה דברים. כששאלנו אותם מדוע אינם
פונים להוראה, גדהמנו לשמוע מהם שהמשכורת נמוכה. צראה לי שלא ניתנת
מספיק הסברה בבתי-הספר על-יסודיים כדי למשוך נערים מעולים לספינרים
וללימוד הוראה. כדאי שמשרד החינוך ושר החינוך יקחו לתשומת לבם את
הענין הזה.

בזמן האחרון קיימת מגמה לעזור בפיתוח
הפנימיות בארץ. הדבר חשוב בעיקר לנערים ממשפחות לא עשירות.
מה הקריטריונים, ומה הצוהלים המקובלים שלפיהם יכול נער כזה בפנימיה
לקבל עזרה, מבחינת התשלום? ההוצאה לפנימיה, מלבד שכר הלימוד, היא
גבוהה למדי. ואנחנו רוצים לעודד ילדים ללכת לזה? כיצד יכולים ילדים
כאלה לקבל עזרת המשרד מבחינת התשלום לפנימיה?

בבתי-ספר על-יסודיים יש שכר לימוד
מדורג. אנחנו עדיין להתסיקרויות רבות. האם אין מגמה לתקן את הסולם
לפיו נקבע שכר הלימוד המדורג? יש להעלות את הסכום, על מנת לאפשר
למשפחות שנמצאות על הגבול ליהנות במידה יותר גדולה משכר לימוד מדורג.

באשר לחשיבת הביניים בבית-הספר
עוויאל - אני יודע שמתארגנים הורים פתוך מגמה לא לשלוח את ילדיהם
בשנה הבאה לבית-הספר עוויאל, שהוא כאילו במסגרת הרפורמה. הממלכתא-דתית.
יש שם ילדים שחובשים כיפות וילדים שאינם חובשים כיפות. המצב מאד
לא ברור. אני מאד מבקש לבדוק זאת.

בתקופה זו ניתנים שעורי הכנה לקראת
שנת הלימודים הבאה. ההורים מתבקשים לשלם עבור שעורים אלה. האם
זה מוצדק שישלמו?

י. שוחט: זה לא מוצדק. אנחנו מטפלים בזה.

מ. י. ד. י.: מה אפשר לעשות לגבי ההורים שכבר שילמו?

י. שוחט: מי ששילם - שילם. אבל אנחנו רוצים למסד
את שעורי ההכנה.

א. כץ: לפני מספר חודשים התמנה יועץ בכיר
במשרד החינוך לעניינים פדגוגיים,
פרופ' מינקוביץ. באיזה בעיות יסוד הוא עוסק?

שר החינוך והתרבות י. אלון: הוא מועסק אצלנו במשרה חלקית.

א. כץ: הנושאים מעניינים אותי, לא המשרה.

מה העמדה העקרונית שלכם לגבי ההצעה של
דיפרנציאציה בסולם שכר המורים? קראנו בעתונות שהוגשה הצעה מפורטת כזאת.

האם תוכלו להפנות אותנו לאיזה מעקב או
מחקר משווה לגבי מפעל טעוני הטיפוח בארץ? בכל פעם אני שומע מפי
מומחים או אנשים שחושבים עצמם מומחים, שלו היינו משקיעים את המיליונים

2.8.1972 - א. כץ

האלה בבתי-ספר רגילים בצורה אחרת, הילדים טעונו השיפוח היו מתקדמים
באותו קצב כמו שהמפעלים הקיימים קידמו אותם. במלים אחרות: הנסיונות
האלה לא קידמו אותם. האם יש מחקר רציני בנושא זה? אם אין - האם
אתם מתכוונים לעשותו.

היו"ר א. רימלש: את התשובות לשאלות ולהערות לא נוכל
לשמוע היום. נעשה זאת בישיבה אחרת.
ביחס למועד הישיבה - נבוא בדברים עם השר.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 13.00.